

KRUŠNOHORSKÝ KVÉRUNK

MARKÉTA DOBEŠOVÁ

Krušnohorský kvérunk

Turistický průvodce

Pěší přechod Krušných hor
od Lubenského sedla po Nakléřovský průsmyk

Markéta Dobešová

Publikace je nekomerční a volně dostupná.

Veškerá práva vyhrazena.

Obsah

Úvodem	5
Trasa	8
Kde přespat.....	18
Pár slov o Krušných horách.....	22
I. Luby – Kraslice (18 km)	32
II. Kraslice – Přebuz (18 km).....	35
III. Přebuz – Horní Blatná (17 km).....	37
IV. Horní Blatná – Boží Dar (17 km)	41
V. Boží Dar – Měděnec (22 km)	44
VI. Měděnec – Hora Svatého Šebestiána (27 km)	46
VII. Hora Svatého Šebestiána – Kalek (13 km)	51
VIII. Kalek – Hora Svaté Kateřiny (19 km)	53
IX. Hora Svaté Kateřiny – Český Jiřetín (24 km).....	56
X. Český Jiřetín – Moldava (14 km)	60
XI. Moldava – Nakléřov (29 km)	62
Výběr z literatury	66

Úvodem

Proč?

Píše se 21. století a máme železnici, autobusovou, automobilovou, leteckou i lodní dopravu. Auto dnes může mít každý, urazit za hodinu dvě stě kilometrů není nic, nad čím by se ještě někdo zamýšlel. Stovky let se lidstvo snažilo svým intelektem dospět k tomu, aby se mohlo co nejrychleji přemístit na kterékoli místo na planetě, a po staletích vývoje se mu to konečně podařilo. Nabízí se tedy otázka: proč v 21. století chodit pěšky?

„Chůze je člověku nejlepším lékem,“ prohlásil již 400 let před naším letopočtem Hippokratés, praotec medicíny, a jeden by řekl, že na tom se nic nezměnilo i přes veškeré pokročilé lékařské metody dnešního věku. Když jdeme, posilujeme svalstvo a tím si utužujeme kondici, naše cévy se rozšiřují, tělo se více prokrvuje, srdce pracuje pravidelně. Náš mozek přenáší aktivitu na činnost svalů, tudíž už nemá tolik prostoru na vytváření jiných myšlenek. Soustředíme se na cestu, vnímáme svůj dech, tep, pozorujeme okolí. Opouštějí nás myšlenky na starosti a problémy našeho každodenního života, naše mysl se čistí a oproštuje od věcí, které ji zatěžují. To, co je člověku na chůzi lékem, je nejen posilování kondice, ale hlavně zázračná schopnost chůze vypnout náš mozek. A čím déle jsme na cestě, tím více se tento účinek umocňuje.

Zeptáte-li se lidí, kteří ve svém životě podnikli nějakou dlouhou cestu, jaký k ní měli důvod, dostanete mnoho odpovědí. „Chtěl jsem poznat tento kraj“ (intelektuální cesta), „Miluji přírodu“ (turistická cesta), „Lákaly mě památky“ (historická cesta), „Chtěl jsem vědět, jestli to dokážu“ (sebepoznávací cesta), „Toužil jsem jít přes hory až za modrý obzor“ (mystická cesta).

Nejčastěji však dostanete odpověď: „Chtěl jsem přemýšlet o životě.“ To, co se však stane, jakmile na cestu vyrazíme, je, že všechny problémy svého života vypustíme z hlavy. S trochou nadsázky lze říci, že dlouhodobá chůze funguje jako alkohol: nedá nám odpovědi, ale pomůže nám zapomenout na otázky.

Mnohem více se tedy skutečnému smyslu dlouhých pěších cest přiblížíme, když řekneme, že cílem cesty je zapomenout na otázky, jež nás přinutily k jejímu podniknutí. Na nic nemyslet a jen jít. Zapomenout na civilní život, nevědět, co bylo předtím, neptat se, co bude potom, žít jen přítomností, tím co je teď a tady, a vše ostatní nechat zmizet. V tom je skutečná síla dlouhých cest.

Proč jít pěšky přes Krušné hory?

Pozorný sledovatel si může všimnout, že Krušné hory jsou doslova protkané asfaltkami a cyklostezkami. Otázkou tedy je, proč přechod tohoto pohoří absolvovat pěšky a ne na kole?

Skutečnost, že při pohybu pouze na stezkách pro cyklisty nelze vidět vše zajímavé, co trasa nabízí, je sice obstojným odůvodněním, ovšem pro skalní cyklotrekaře není toto vysvětlení dostatečně uspokojivé. Trek totiž nikdy není o tom, vidět všechny zajímavosti v dané oblasti. To při lineárním postupu krajinou ani nelze. Existují však hodnoty, které lze získat jen tehdy, sníží-li se člověk na úroveň hlemýždě. Tou nejcennější z nich je poznání.

Jsou věci, které letným pohledem přes říditka kola nezachytíte. Když jedete na kole, krajem pouze projíždíte, zatímco jdete-li po svých, jste přímo jeho součástí. Jsou-li vaše kroky spjaty se zemí, vidíte každý detail cesty. Mozaiku střípků, které vám společně utvářejí kompletní obraz kraje, zatímco při zrychleném přesunu na kole zachytíte jen jejich část. Jen tak lze opravdu dobře poznat svět, když se jím člověk doslova proplazí.

Krušné hory nabízí více než jen zajímavou přírodu. Jsou zrcadlem historie naší vlasti, a tím i nás samotných. Pohnutý osud českého pohraničí se velkou měrou podepsal nejen na tom, jak dnes naše země vypadá, ale i přímo na nás, na tom, jak žijeme, jak smýšlíme. V historii, jejíž stopy jsou zde stále patrné, můžeme najít mnoho odpovědí na otázky, jak jsme byli vychováni a proč jsme takoví, jací jsme. Důvodem, proč byste Krušné hory měli opravdu dobře poznat je, že právě zde je možné více než kdekoli jinde nahlédnout do osobnosti našeho národa, jehož jsme všichni součástí. Poznání totiž vede k pochopení, a pochopení k toleranci a pokoře.

Je na vás, jaký smysl své cestě přes Krušné hory dáte. Zda najdete cíl v poznání naší vlasti, proniknutí do historie, splynutí s přírodou, dlouhé pouti přes hory, či poznání sebe samého. Věřím, že až dojdete na konec, pochopíte, proč jste tuto cestu šli. Budete vědět, čím vás obohatila a poznáte, co jste se díky ní naučili. A že nebudete litovat strastí, které vás potkaly při jejím podniknutí.

Proč Krušnohorský kvérunk?

Při svých četných návštěvách Krušnohoří jsem se často dávala do řeči s místními lidmi. Ptala jsem se jich, jak se jim v Krušných horách žije, odkud sem přišli, nechala jsem si vyprávět jejich příběhy. A když jsem se zaposlouchala do jejich řeči, nemohla jsem si nevšimnout, jak moc je jejich jazyk protkán germanismy. Tady zkrátka přijde kunšaft do pajzlu, objedná si šnycl s erteplema a pak tu rundu začaluje.

Slovo kvérunk jsem vytvořila speciálně pro tuto příležitost, a to počestněním německého slova *Querung*, což znamená přechod. Ve významu přejít „pohoří“ se používá spíše sloveso *überqueren*, při přejímání slov z cizích jazyků je však běžné, že má přejímatel určitou toleranci pro vlastní výklad slova.

Německý odkaz nelze v Krušných horách skrýt. Přiznejme si, že jejich historie je více německá než česká. Pro předkládanou pouť napříč tímto hřbetem jsem tedy zvolila pojmenování kvérunk, neboť se pro charakter Krušných hor hodí více, než jakýkoli český ekvivalent.

Přeji vám slunce ve tváři a vítr v zádech!

Markéta Dobešová

Trasa

Vedení trasy

Krušné hory svoji značenou trať pro přejezd na kole i na lyžích mají. Jsou jimi Krušnohorská magistrála a Krušnohorská lyžařská magistrála. Pěší turisté jsou v tomto směru však poněkud opomenuti, neboť žádná oficiální přechodová trasa není. Rozhodla jsem se tedy vytvořit prostřednictvím tohoto průvodce trasu pro ty, kteří rádi chodí pěšky, a tím triádu krušnohorských přechodů doplnit.

Bohužel, dnešní doba pěší turistice příliš nepřeje. Mnohé cesty, které byly ještě před pár lety lesními pěšinami, jsou dnes pohřbeny pod asfaltovým sarkofágem. Nebylo lehké skloubit všechny požadavky, které jakožto chodci-turisté máte. Při vedení trasy jsem se snažila vyhýbat se co nejvíce asfaltu, protínat zajímavá místa a přitom cestu zbytečně neprodužovat, ponechat vám určitou vůli při výběru cest a občas vás provést městy, abyste mohli dočerpát zásoby jídla.

Snažila jsem se myslet i na ty z vás, kteří by rádi zdolali celou trasu etapovitě v sérii několika výletů. Jednotlivé denní etapy jsem vedla tak, abyste měli vždy možnost dopravit se hromadnou dopravou zpět do civilizace. Přesto vám však doporučuji vyhradit si vždy více dní v kuse, neboť některé poslední spoje odsud odjíždějí již v odpoledních hodinách a bylo by stresující snažit se je stíhat.

Navigace a mapy

Ačkoli k jednotlivým úsekům jsou vždy přiložené malé mapky s vyznačenou trasou, je téměř nezbytné vybavit se také velkou mapou. Celou trasu zahrnují mapy KČT 3, 4, 5 a 6.

Někteří z vás dávají přednost GPS navigaci, ať už pro ni máte samostatný přístroj nebo jen chytrý telefon. Uživatelům mobilních navigací radím, aby si do svých telefonů stáhli aplikaci Mapy.cz s offline mapovým podkladem pro Českou republiku. Vše je zdarma a jedná se o nejlepší dostupné mapy pro naši zem. Velmi šikovná je funkce *Batůžek* od Mapy.cz, ve které si můžete trasy uložit a pak je zobrazit přímo v terénu a kontrolovat svoji polohu na mapě. Díky offline mapovým podkladům

navíc můžete šetřit baterii vypnutím dat a jít pouze se zapnutými polohovými službami. Podrobný návod, jak Mapy.cz efektivně využívat v terénu si můžete vyhledat v Nápořádě Seznamu.

Trasové body

Na cestě se vám jistě budou hodit trasové body, které vám prozradí přítomnost pramene vody, posezení, místa na bivak, obchodu nebo hospody. Souřadnice na tyto užitečné body zájmu jsem shromáždila do přehledné tabulky, kde je máte chronologicky uspořádané. Tabulku najdete na následující stránce.

Zadávání trasových bodů

Některá zajímavá místa jsou v terénu důmyslně skryta a není snadné je najít. Pro takové případy vám uvádím v textu přesné souřadnice, podle kterých objekt snadno najdete. Užívám formát souřadnic WGS-84 (standardní „geocachingový“ zápis DD°MM.MMM').

Pro majitele GPS přístrojů není problém souřadnice zadat a nechat se navigovat přímo k nim. Jak je ale zadat do telefonu? Bohužel většina běžných klávesnic v mobilech neobsahuje speciální znak pro stupně, což je pro napsání souřadnic klíčové. Tento nedostatek se dá obejít, pokud budete mít text průvodce uložený přímo v telefonu, např. v emailu. Z něj pak kurzorem snadno okopírujete celé souřadnice a vložíte je do vyhledávače v aplikaci Mapy.cz. Bod se vám poté přesně zobrazí na mapě a můžete sledovat, jak se k němu přibližujete.

Km	Název	Souřadnice	Popis
0	Luby	-	ZAČÁTEK CESTY, obec Luby
8	Kraslice, Kostelní	N 50°18.140 E 12°25.367	zastávka autobusu; trochu zchátralá, ale uvnitř bytelná; betonová podlaha
19	Kraslice	-	obec Kraslice
20	Vedralův altán	N 50°20.796 E 12°30.938	turistický altán; bez podlahy, lavice a stůl
23,5	Olověný vrch	N 50°22.036 E 12°30.602	rozhledna Bleiberg; turistická chata s restaurací
25	Bublava	-	obec Bublava
26	Bublava, Na kopečku	N 50°22.484 E 12°30.767	zastávka autobusu; pěkná, ale dost na ráně, je do ní vidět ze silnice
27	Stříbrná, rozcestí Nancy	N 50°22.199 E 12°31.309	zastávka autobusu; hned u silnice
28	Stříbrná	N 50°22.658 E 12°32.172	turistický přístřešek; na zemi šterk, lavice a stůl
28,5	Kemp Nancy	N 50°22.651 E 12°32.419	placený stanový kemp (možná i chatky); pouze sezónní provoz
32	Fisherův pramen	N 50°21.629 E 12°33.606	studánka s pitnou vodou; turistický altán, kamenné podloží, dvě lavice a stůl
33,5	Špičák	N 50°22.165 E 12°34.042	turistický altán; na vrcholu hory, trochu větrno; bez podlahy, dvě lavice a stůl
41,5	Rolavský vrch	N 50°23.020 E 12°37.240	turistický přístřešek
42	přístřešek Sauersack	N 50°23.831 E 12°37.788	turistický přístřešek;
45,5	Dědičná štola	N 50°24.130 E 12°39.314	turistický přístřešek; bez podlahy; kousek před boudou asi pramen (?)
54,5	Pod Vlčí horou	N 50°22.921 E 12°44.885	turistický přístřešek; bez podlahy
56	Horní Blatná	-	obec Horní Blatná
56,5	Horní Blatná	N 50°23.297 E 12°46.022	zastávka autobusu; vlak; prostorná bouda, zastávka
56,7	Bývalá továrna v Horní Blatné	N 50°23.237 E 12°46.183	squat v továrně; vchod zadními dveřmi do přístavby vlevo; prach, nepořádek
58	Vlčí jámy	N 50°23.892 E 12°46.666	pozůstatky cínového dolu, nedaleko rozhledna s občerstvením

Bivak	Ubyt	Rest	Obchod	Bankmt	Vlak	Bus	Voda	Infoctr
	x	x	x	x	x	x	x	
x						x		
	x	x	x	x	x	x	x	x
x								
		x					x	
	x	x					x	
x						x		
x						x		
x								
	x							
x							x	
x								
x								
x							x	
x								
	x	x			x	x	x	x
x					x	x		
x								
		x						

Km	Název	Souřadnice	Popis
61	Bludná	N 50°24.012 E 12°48.311	turistický přístřešek; bez podlahy
62,5	Červená jáma	N 50°23.509 E 12°48.978	turistický přístřešek; bez podlahy; o kus dál občerstvení ve "šmoulím" domku
63,5	Mauritius	N 50°23.411 E 12°49.650	turistický přístřešek; dřevěná podlaha; moc pěkný na přespání, doporučuji!
66	Slatiny	N 50°23.592 E 12°51.548	turistický přístřešek; bez podlahy
68,5	Čarovná květina	N 50°23.903 E 12°52.908	turistický přístřešek, bez podlahy
69	Ježíškova cesta 1	N 50°23.998 E 12°53.053	na Ježíškově cestě je pár celkem bytelných domků, na zemi štěrky
69,5	Ježíškova cesta 2	N 50°24.240 E 12°52.964	dtto
71	Ježíškova cesta 3	N 50°24.815 E 12°53.562	dtto
71,5	Blatenský příkop	N 50°24.853 E 12°53.899	turistický přístřešek; bez podlahy
72,5	Ježíškova cesta 4	N 50°24.647 E 12°54.462	tenhle je dost na ráně, hned u silnice, lepší jít jinam
74,5	Boží Dar	-	obec Boží Dar
77,5	Klínovec	N 50°24.024 E 12°57.631	turistický přístřešek; bez podlahy
79,3	Traverz pod Klínovcem	N 50°23.639 E 12°58.690	studánka s pitnou vodou
86,7	Pod Křížovou horou	N 50°23.658 E 13°02.167	pramen
92	Nad Mýtinkou	N 50°24.477 E 13°04.861	pramen
93	Horní Halže	N 50°24.943 E 13°05.017	zastávka autobusu
95	Měděnec	-	obec Měděnec
95,5	Měděnec, rozcestí k dolu	N 50°25.294 E 13°06.748	zastávka autobusu v Měděnci
112,5	Kryštofovy Hamry, přehrada	N 50°29.294 E 13°07.679	zastávka autobusu (pouze stojan)
115	Karlův pramen	N 50°28.961 E 13°08.787	studánka s pitnou vodou; posezení

Bivak	Ubyt	Rest	Obchod	Bankmt	Vlak	Bus	Voda	Infoctr
x								
x		x						
x								
x								
x								
x								
x								
x								
x								
	x	x	x	x		x	x	x
x								
							x	
							x	
							x	
x						x		
x	x	x				x	x	x
						x		
						x		
							x	

Km	Název	Souřadnice	Popis
118	Jelení hora	N 50°29.419 E 13°09.513	pěkné místo na stan, ale bez přístřeší
125,5	seník pod Skelným vrchem	N 50°30.750 E 13°12.435	seník s přístěnkem vpravo (pro spaní nevhodné, jen ochrana před deštěm)
129	Hora Svatého Šebestiána	-	obec Hora Svatého Šebestiána
130,5	jeskyně u Chomutovky	N 50°31.235 E 13°15.530	pěkná malá jeskyně hned u cesty, uvnitř docela bytelná
131	Bezručovo údolí	N 50°31.460 E 13°16.045	studánka v Bezručově údolí
132,5	Pašerácký dům	N 50°31.677 E 13°16.898	vybydlená vila, vchod zezadu, uvnitř prach a bordel
142	Kalek – autobus	N 50°34.672 E 13°18.949	zastávka autobusu, o kus dál obchod s hospodou
142,5	Kalek	-	obec Kalek
143	občerstvení	N 50°34.653 E 13°19.401	obchod s hospodou v Kalku
154	studánka v Telčském údolí	N 50°35.267 E 13°23.052	studánka s pitnou vodou
160	Hora Svaté Kateřiny	-	obec Hora Svaté Kateřiny
161	Hora Svaté Kateřiny	N 50°36.355 E 13°26.223	obchod s hospodou, o kus dál zastávka autobusu
167	U Křížku	N 50°37.246 E 13°29.602	sруб a kříž; moc pěkný turistický přístřešek, doporučuji!
171	Pod Kostelní cestou	N 50°38.275 E 13°31.557	přístřešek
178,5	Bradáčov	N 50°41.129 E 13°33.591	turistický přístřešek u zámečku Lichtenwald, betonová podlaha
181	Český Jiřetín, Fláje	N 50°41.310 E 13°35.098	zastávka autobusu
187	Na Vlaštovce	N 50°42.397 E 13°34.620	studánka s pitnou vodou
188,5	Tři smrky	N 50°42.575 E 13°35.620	turistický přístřešek U Tří smrků, pěkný bivak, pohoda u rybníčku
189	Žebrácký roh	N 50°42.606 E 13°36.106	turistický altán, na zemi dlažba (pozor, už jste na území Německa)
210	NS Přední Cínovec	N 50°43.680 E 13°48.185	turistický přístřešek

Bivak	Ubyt	Rest	Obchod	Bankmt	Vlak	Bus	Voda	Infoctr
x								
x								
	x	x	x			x	x	
x								
							x	
x								
x								
		x	x			x	x	
		x	x					
							x	
		x	x			x	x	
x		x	x			x	x	
x								
x								
x								
x						x		
							x	
x								
x								

Km	Název	Souřadnice	Popis
213	U Sedmihůrské cesty	N 50°42.639 E 13°50.012	turistické posezení, zastřešené lavice a stůl
215	Komáří hůrka	N 50°42.427 E 13°51.435	turistický přístřešek bez podlahy, na zemi kamení; v blízkosti rozhledna, hotel s restaurací
ODB.	Hrad Kyšperk	N 50°41.731 E 13°53.361	sklepení zříceniny hradu Kyšperk; rovná podlaha, sucho; pěkný bivak; stranou od cesty!
ODB.	Krupka – Bohosudov	-	obec Krupka, možný konec cesty
226	Nakléřov	N 50°44.733 E 13°58.625	obec Nakléřov, KONEC CESTY
230	Telnice	N 50°43.652 E 13°57.828	obec Telnice

Bivak	Ubyt	Rest	Obchod	Bankmt	Vlak	Bus	Voda	Infoctr
x								
x	x	x						
	x	x	x	x	x	x	x	x
	x	x				x		
	x	x	x		x	x	x	

Kde přespát

Poněkud nepohodlná se může zdát skutečnost, že na celém území ČR je zakázáno táboření mimo vyhrazená místa, tedy kempy. Tábořením se rozumí užití stanu. Bivakování, tedy přespání bez stanu pouze ve spacáku, je povoleno, ovšem každou takovou noc je poutník vystaven na milost nebes, a počasí je, jak všichni víme, velká loterie. Na druhou stranu, Krušné hory nejsou CHKO (ochrana přírody je zde soustředěna převážně na maloplošná území). To vás sice povinnosti dodržovat zákony nezprošťuje, ale v praxi to znamená, že celé území Krušných hor není tolik kontrolováno. Ponechám na vašem svědomí, jak s touto informací naložíte.

Pokud by vás zajímala moje vlastní zkušenost, mám za sebou několik stovek nocí ve stanu i bez něj, u nás i v cizině, a protože jsem se chovala vždy slušně, nedělala bordel, nerozdělávala oheň, nedělala hluk, ráno po sobě vše uklidila a zahladila po sobě stopy, nikdy jsem neměla s nikým problém, a to ani tehdy, když jsem se setkala s policií. Za sebe tedy mohu říci, že chová-li se člověk slušně, vždy se se správnými orgány domluví (i když, co si budeme povídat, vždycky je lepší vynaložit úsilí vůbec se s nimi nasetkat).

Pokud se však přesto chcete případným konfliktům vyhnout a zároveň se vám do penzionů nechce, zmapovala jsem pro vás umístění zastřešených turistických přístřešků, případně také dalších míst, o kterých jsem usoudila, že by se v nich dala přečkat noc. Nečekejte však nic komfortního.

V zásadě se typy mnou zaměřených míst pro bivak dají shrnout do několika skupin:

Turistické boudy na klíč

Jsou převážně v Karlovarském kraji, v Ústeckém kraji jich je velmi málo. Jedná se o dřevostavby na klíč, všechny vypadají stejně. Mají tři stěny, uvnitř je posezení, dvě lavice a stůl. Podlaha chybí, na zemi je hrubý štěrk nebo hlína, která se za mokra rychle promění v bahno. Jste-li sami, snadno se vyspíte na stole, který je širší. Ve dvou vám doporučuji vzít si kromě karimatek ještě nějakou větší plachtu, kterou vám nebude líto zabahnit.

Turistická zastřešená posezení

Bývají méně prostorná než výše zmíněné přístřešky. Ustlat si je možné buď na lavicích, které jsou poměrně úzké, nebo na stole, který je pouze pro jednoho. Zaměřila jsem pouze posezení, která se nám zdála prostornější, ty klasické kryté stoly s úzkou stříškou jsem nezaměřovala.

Zastávky autobusů

Jelikož jsem na celé cestě shledala nedostatek vhodných míst pro bivak, rozhodla jsem se do seznamu začlenit i několik zastřešených zastávek autobusů. Člověka sice jako první napadne, že zastávka není noclehárna a vandráci tu nemají co dělat, ale z praxe všichni dobře víme, že ustele-li si bezdomovec na hlavním nádraží v centru města, policie s ním stejně nic neudělá, protože tím, že si člověk lehne na lavičku, žádný zákon neporušuje.

Na rovinu vám říkám, že uvedené zastávky nejsou žádná hitparáda. Největší problém, se kterým se asi setkáte, je špína a odpadky. Berte tato místa tedy s rezervou a ve vlastním zájmu se vždy snažte hledat si místo jinde. Na druhou stranu, nikdy nevíte, kdy se dostanete do tak mizerné situace, že i ta zastávka by vám byla dobrá. A to je důvod, proč v tomto seznamu jsou.

Dva squaty

Naše pohraničí je plné ruin a opuštěných budov. Nade vše však platí, že jsou vždy soukromé a vy v nich nemáte co dělat. Pro spaní jsou navíc nevhodné, neboť nejsou v dobrém technickém stavu. Dovolila jsem si však do seznamu umístit dva objekty, o kterých jsem shledala, že přespání nebude nebezpečné a nemuselo by nikomu vadit. Je to opuštěná továrna v Horní Blatné, do které mě na můj dotaz poslali sami místní obyvatelé, a Pašerácký dům v Bezručově údolí, který byl původně postaven za účelem turistické ubytovny, a s tou myšlenkou byl také ponechán částečně otevřený. Berte je ale jako nouzovky a pokud to bude možné, najděte si místo jinde.

A aby tento seznam trasových bodů byl užitečný nejen drsňákům, kteří mají páru na to ustlat si na zastávce, ale i, řekněme, normálním lidem, začlenila jsem do tabulky i zmínky o blízkém ubytování. Konkrétní informace si však musíte najít sami.

Pravidla pro spaní v přírodě

Pokud se rozhodnete pro přespání v přírodě, vždy musíte dodržovat pravidla, která pro volný nocleh platí:

- zákaz rozdělávání ohně – nikdy, opravdu nikdy nerozdělávejte oheň. Ani když uvidíte ohniště;
- pouze jednu noc – na jednom místě smíte přespat pouze jednu noc, za vhodný čas k noclehu lze doporučit rozmezí od 18:00 do 9:00 hodin;
- udržujte čistotu – zanechte po sobě místo čisté, odpadky si odnesete s sebou;
- dodržujte klid – to je snad jasné, nakonec je vždy lepší, když o vás nebude nikdo vědět.

Doporučení k čistotě

Sami bohužel uvidíte, že zdaleka ne všichni se obtěžují těmito pravidly řídit. O to více se jimi řiďte vy, neboť tím, že se snížíte na úroveň ostatních, svět lepším neuděláte. Za největší problém považuji skutečnost, že v turistických přístřešcích bývají často odpadky všude jinde, jen ne v odpadkovém koši. Máte dvě možnosti, jak se s tím vypořádat:

Za první: jděte jinam. Jinde to ale nemusí být o moc lepší. Určitě to bude ale lepší v nějaké chatě či penzionu.

Za druhé: můžete prostor alespoň zběžně uklidit sami. Samozřejmě k tomu vás nikdo nemůže nutit, jelikož vy jste ten svinčík neudělali. Zkuste ale přemýšlet jinak. Přišli jste do turistického přístřešku, který zde někdo postavil pro užitek všem, a hodláte v něm zadarmo přespat. Jinými slovy: hodláte využít laskavosti člověka či instituce, která zde přístřešek ze svých prostředků vybudovala, k tomu, abyste nemuseli platit za hotel. Podle principu "dávat – brát" byste tedy měli do tohoto koloběhu také něco vrátit. A to nejmenší, co můžete udělat je, že těch pár odpadků na zemi seberete.

Pokud se rozhodnete konat dobro a sem tam nějaký odpadek sebrat, doporučuji vám přibalit si do batohu jednu obyčejnou gumovou rukavici a případně i odpadkový sáček. Nic neváží a vy si alespoň budete moci

ustlat na čisté zemi. Já sama to tak dělám, a ne jen v malém měřítku. Za posledních pár let jsem jako dobrovolník posbírala z přírody několik metrů odpadů, od papírků přes chemický odpad až po pneumatiky a pneumatiky. Věřte, že udělat něco dobrého a společensky prospěšného vás naplní dobrým pocitem, se kterým se dobře žije.

Pár slov o Krušných horách

Charakter Krušnohoří byl zásadně poznamenán třemi klíčovými vlivy: od středověku až do poloviny 20. století rozsáhlou důlní činností, po druhé světové válce odsunem Němců a po začátku průmyslové revoluce šedesátých let masivním odumíráním lesních porostů. Tyto tři faktory se významně podepsaly na celkovém vzhledu Krušných hor a životě v nich.

Od středověku do vzniku Československa

Německý název pohoří (*Erzgebirge* = Rudohoří) prozrazuje, že oblast byla velmi bohatá na přítomnost cenných rud. Možná by bylo snazší vyjmenovat nerostné suroviny, které se zde netěžily, ale pokusíme-li se zmínit alespoň pár těch hojněji těžených, pak to byly rudy stříbra, železa, cínu, mědi, wolframu, kobaltu, niklu, lithia, india a mnoho dalších. Ani český název horstva těžbu nezapře, konkrétně způsob jejího dobývání. Středověký způsob dolování rudy spočíval v zahřátí kamene ohněm a následném zchlazení vodou, čímž skála rozpukala, až se rozpadla. Této hornické činnosti se říkalo krušení. Název Krušné hory tedy nebyl odvozen od krušného života, jak by se mohlo při prvním zamyšlení zdát. I když...

A právě v souvislosti s těžbou začalo velké osidlování Krušnohoří. Cenné kovy byly vždy zdrojem peněz, a tak zde v období od raného středověku do 16. stol. vzniklo značné množství měst a obcí, jejichž obyvateli byli povětšinou horníci. Těžba rud s sebou nesla také potřebu ji dále upravovat, což vedlo k výstavbě dalších zpracovatelských podniků, především stoup, hamrů a hutí. Zvětšující se možnosti pracovního uplatnění tak postupně vedly k tomu, že se Krušné hory staly jedněmi z nejosídlenějších hor v Evropě. Přísun lidí neoslabovala ani skutečnost, že neprostupné husté lesy s rozsáhlými močály v kombinaci s horskými povětrnostními podmínkami nedělaly zdejší život nijak snadným.

Stará zemská hranice mezi Čechami a Saskem od středověku probíhala po hřebeni Krušných hor. Její podoba byla schválena dohodou uzavřenou v listopadu 1372 mezi Karlem IV. a míšeňskými markrabaty Fridrichem III. Baltasarem a Vilémem I. Průběh zemské hranice se ještě více ustálil po uzavření Chebské smlouvy v dubnu 1459, kdy se na její podobě dohodli

kurfiřt Fridrich Jemnocitný a vévoda Vilém na straně saské, s králem Jiřím z Poděbrad na straně české. I poté však část západního Krušnohoří náležela k saskému kurfiřtskému panství Schwarzenberg. Toto území bylo nakonec po Šmalkaldské válce v roce 1547 císařem Ferdinandem I. trvale připojeno k zemi Koruny české. Krušnohorská hranice je v téměř nezměněné podobě platná dodnes, díky čemuž patří mezi nejstarší dohodou vymezené hranice v Evropě. Navzdory tomu bylo české území Krušných hor po celou dobu až do roku 1945 tvořeno téměř výhradně německým obyvatelstvem.

Každá hornická sláva je však dočasná, a tak koncem 16. stol. dochází k útlumu těžby. Dělo se tak z mnoha příčin: vyčerpání ložisek, hospodářská krize, nebo zvyšující se nedostatek dřeva způsobený plundrováním lesů panstvem za účelem vývozu dřeva do Saska (a to i přesto, že export dřeva do Saska byl zakázán). Zásadní ránu udělila důlní činnosti také třicetiletá válka, jejímž výsledkem byla násilná rekatolizace a odchod protestantského obyvatelstva ze země, mezi nimi i horníci a těžaři. Ve válečných dobách také v obcích propukal mor. Výsledkem toho bylo zchudnutí a celkové strádání celé oblasti Krušných hor.

Úpadek těžby a s ním související bída přinutila obyvatele hledat si jiné zdroje obživy, zejména v tradičních řemeslech. Rozvíjela se například výroba krajek, hudebních nástrojů, hraček, rukavic, nádobí, truhel, krabic, uplatnilo se tkalcovství, košíkářství, řezbářství, dřevařství, paličkování a další. Horské podmínky a neúrodná půda neumožňovaly větší výnosy ze zemědělství, větší zlom nastal až kolem roku 1700, kdy se do Krušnohoří dostává pěstování brambor, kterým se zde alespoň trochu daří. Další rána přichází v letech 1770 – 1771, kdy bylo pod vlivem katastrofální neúrody celé Krušnohoří zasaženo morem a hladomorem. Ze zoufalství se obyvatelstvo živilo mimo jiné i bylinami a spařeným senem.

Ve 2. polovině 19. stol. dochází k industrializaci a rozvoji průmyslu. Následkem toho bylo v Krušných horách vybudováno mnoho mlýnů, pil, kovovýroben a dalších drobných továren. Lepším časům také napomohlo stavění nových dopravních tepen, budování silnic a celkový stavební rozmach. To vedlo ke zvýšení možností obchodu se zahraničním trhem.

Díky vynálezu železnice došlo také ke zvýšení zájmu o turistiku, díky čemuž se Krušnohoří stalo vyhledávaným výletním cílem. Staví se chaty, rozhledny, restaurace, vznikají turistické spolky, které zde rozvíjejí svoji aktivitu. Po roce 1900 přichází vlna lyžování a s ním výstavba vleků a sjezdovek, čímž dochází ke zvýšení turistické atraktivity regionu.

1918 – 1938

Další ránu oblasti zasadila první světová válka, která obyvatelům přináší smrt a nový hladomor. Výsledkem války je však vyhlášení samostatného Československa v roce 1918. Tento akt nesli se zvláštní nelibostí sudetští Němci, pro něž nové uskupení znamenalo ztrátu politického domova. Nově vzniklý stát neuznávali a jejich reakcí byla neúspěšná snaha o vytvoření autonomní provincie Deutsch-Böhmen. Četné protesty a množící se útoky na minoritní české obyvatelstvo vedly až k tomu, že vlnu odporu musela potlačit československá armáda. Na krátký čas se tak podařilo německou snahu o odtržení Sudet potlačit.

V roce 1930 nastala světová hospodářská krize, jejíž důsledky se projevily i v Krušnohoří. Mnoho podniků bylo okolnostmi nuceno svoji výrobu omezit či úplně zrušit, byli propouštěni dělníci (např. železárna v Rotavě a v Nejdku), vzrostla nezaměstnanost. S rostoucí bídou přímo úměrně vzrůstala také nenávisť mezi Čechy a Němci, opět docházelo ke konfliktům a opět musela zasahovat armáda.

V roce 1935 byla založena Sudetoněmecká strana (*Sudetendeutsche Partei* – SdP), neformálně označována jako henleinovci podle svého vůdce Konráda Henleina), jejímž cílem bylo zajistit úplnou autonomii Němcům v českém pohraničí. Strana vyhrála volby do německého parlamentu, a snad netřeba dodávat, že ji volila většina sudetských Němců. Zpočátku SdP prosazovala pouze větší nároky Němců v českém pohraničí, postupně se však jejich nároky na český stát zvyšovaly. Brzy bylo zřejmé, že hájení práv sudetských Němců bylo jen záminkou pro rozbití Československa a obsazení jeho území. V roce 1937 v otevřeném dopise Henlein napsal prezidentu E. Benešovi, že straně SdP jde o autonomii územní, nikoli o autonomii národní, což znamenalo jediné: odtržení Sudet od Československa. To bylo ale málo. V listopadu Henlein Benešovi v dopise oznámil, že „netouží po ničem tak horoucně jako po začlenění

sudetoněmeckého území, ba celé oblasti Čech, Moravy a Slezska, do Říše.“ Situace v pohraničí se hroutila. Nenávist oboustranně rostla, Češi byli Němci napadáni, rostl počet útoků na české školy, české pohraničníky, finanční policii a příslušníky státní správy, Čechům byly odmítány služby v pohostinství, německá mládež beztréstně napadala české civilní obyvatelstvo, přičemž skandovala „*Heim ins Reich!*“ (domů do Říše).

Sílicí strana SdP postupně vyvíjela nátlak i na německé obyvatelstvo. Ve snaze vynutit si ještě větší podporu nutila sudetské Němce ke vstupu do strany, vyhrožovala jim ztrátou zaměstnání, zabavením majetku i koncentračními tábory, zveřejňovala jejich jména. Vyhnout se politickému nátlaku bylo téměř nemožné. V roce 1938 získala SdP ve volbách 90% hlasů německých voličů. SdP následně vydalo svůj programní plán, jehož hlavním cílem bylo rozbití Československa a poněmčení obyvatel Čech a Moravy. Ve skutečnosti však Němci mířili ještě výše: zničit nejen Československo, ale i Českoslováky.

Situace se vyhrotila na sjezdu NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana) 12. září 1938, kdy Hitler zaútočil proti Československu. Následovalo Sudetoněmecké povstání, krvavá řež spojená s útoky na Čechy. O čtyři dny později československá vláda odpověděla rozpuštěním SdP a vydáním zatykače na Henleina. V noci z 19. na 20. září došlo k organizovanému útoku na československé celnice a policejní stanice. O den později vstoupily na území Československa oddíly SA a SS. Celkem bylo zabito 110 Čechů a dalších 2029 jich bylo zajato a odvečeno do Německa. Dne 29. září byla podepsána Mnichovská dohoda, na níž se státy Německo, Itálie, Francie a Velká Británie dohodly na odstoupení pohraničních území Československa Německu.

Druhá světová válka

V průběhu války došlo v okupovaném Krušnohoří k obnovení několika těžišť za účelem posílení surovinové základny pro německý zbrojní průmysl. K obnovení těžby došlo např. v dolech na Rolavě (půjdete kolem nich), kde na cínových nalezištích pracovali váleční zajatci. Němci zneužívána byla také wolframová a uranová naleziště. Krušnými horami prošlo také několik pochodů smrti vězňů z německých koncentračních

táborů. (Jeden z hromadných hrobů můžete navštívit také při své cestě na hřbitově v Božím Daru.)

Odsun sudetských Němců 1945 – 1947

Po skončení války v květnu 1945 nastal v oblasti Sudet totální chaos. Došlo ke zhroucení politické a správní struktury, následovala perzekuce Němců ze strany Čechů, část pohoří byla obsazena armádou ruskou, část americkou. Pořádek se jaly činit Revoluční gardy, které zahrnovaly různé ozbrojené složky. Jejich cílem byla strážní činnost, dohlížení na bezpečnost a pořádek. Později se však Revoluční garda nechala strhnout touhou po pomstě (mezi jejich hesla patřilo „Nepřestaň nenávidět Němce“), díky čemuž byla tiskem označována spíše za Rabovací gardu. Následně Ministerstvo obrany vydalo příkaz k ukončení její činnosti.

V letech 1945 – 1946 byly vydány dekrety prezidenta Edvarda Beneše, jejichž náplní bylo znárodnění většiny průmyslových podniků, bank, pojišťoven, zrušení německých škol, a hlavně pak zkonfiskování majetku sudetských Němců, kolaborantů a zrádců, a odebrání československého státního občanství Němcům a Maďarům (výjimkou byli pouze antifašisté, specialisté a nezbytná pracovní síla). Německé podniky přešly do vlastnictví čs. státu, obyvatelstvo bylo nuceno uposlechnout příkaz k vystěhování do zničeného Německa. Vystěhování probíhalo ve dvou vlnách: nejdříve nastal „divoký“ odsun, kdy byli Němci vyháněni civilním českým obyvatelstvem. Při něm docházelo ke krvavým režím, vraždám, ale i loupění a okrádání. Po něm následoval klidnější odsun řízený vládou. Do roku 1947 bylo z pohraničí vysídleno přes 2,1 milionu Němců. Tím skončilo mnoho set let trvající německé osídlení české části Krušných hor a celých Sudet.

Zpustnutí, dosidlování, demolic

Po Němcích zbyla v Krušnohoří velká díra. Opuštěné továrny, grunty, domy, vyliďněná celá města. Němci si s sebou směli za hranice odvézt jen málo osobních věcí, vše nad stanovené limity zde museli nechat. Toho ihned zneužili zloději a rabovači, kteří loupili v opuštěných sídlech. Nejdříve rozkrádali cennosti a starožitnosti, vybavení domů, později rozebírali celé domy na cihly, které odváželi nákladními vlaky až na

Slovensko a do Maďarska. Nic na tom nezměnil ani zákaz vyvážení stavebního materiálu z oblasti.

Vláda se snažila pomalým a složitým procesem opuštěné oblasti znovu dosídlit, zájem o život v opuštěných domech po Němcích byl ale dost malý, neboť obživa v Krušnohoří byla nuzná a území značně odlehlé a se špatnou infrastrukturou. Ani přes výhodné podmínky, které byly poskytnuty každému, kdo měl zájem se trvale usadit v pohraničí, se nepodařilo velké množství sídel obsadit. Opuštěné domy chátraly, prázdné zůstaly i celé obce. V padesátých letech došlo k hromadnému bourání staveb, často s ideologickým odůvodněním, že by mohly sloužit jako útočiště špiónům ze Západu. Řada obcí se také ocitla v pohraničním pásmu, pro které platilo vysídlení zbývajícího obyvatelstva a následná hromadná demolice budov. Zvláštní pozornost při likvidaci staveb měly také církevní památky, kostely, kláštery, kapličky, boží muka, kříže a hřbitovy. Ty vadily komunisty nastolené ideologii ateismu.

Po roce 1948 se vlády ujali komunisté, což vedlo k zestátnění všech soukromých obchodů, živností a průmyslových provozů v Krušných horách. Oblast také poznamenaly zřízené komunistické pracovní lágry, do jejichž provozu byli začleňováni političtí vězni. Ti byli zneužíváni k otrocké práci například v uranových dolech v Jáchymově, ale i na dalších místech. Říkalo se jim „muklové“ (zkratka termínu „muž určený k likvidaci“).

1960 – 1989

Průběh dějin posledních let výrazně ovlivnil vzhled krajiny Krušných hor. Plošná demolice německých sídel, uzavření hraničního pásma a vylidnění celého pohraničí způsobily, že se na horské svahy vrátily lesy. Kopce, na kterých dříve stávala jedna obec vedle druhé, se najednou zazelenaly hustými smrky, pole a pastviny zplaněly a celé Krušnohoří tak zaznamenalo návrat k přírodě.

Období navracející se rovnováhy však netrvalo dlouho. V 60. letech expandovala průmyslová revoluce a při rozsáhlé hnědouhelné pánvi pod Mosteckem a Chomutovskem se začaly budovat monstrózní uhelné elektrárny. Během třiceti let byly vybudovány čtyři elektrárenské komplexy: Ledvice (Teplicko), Počerady (Mostecko), Tušimice a Prunéřov

(Chomutovsko, největší hnědouhelná elektrárna v ČR). Hnědé uhlí ale bylo nekvalitní a elektrárny neodsířené, takže veškeré jedovaté spaliny proudily dobrých třicet let do vzduchu. Problém zamoření ovzduší byl komunistickým režimem pro veřejnost cíleně zkreslován, zprávy lživé, na alarmující hygienické výsledky bylo uděleno informační embargo. Lidé v severních Čechách tušili, že život zde není příliš zdravý, nikdo však nevěděl, jak moc, nikdo neznal přesné údaje. Až když začaly hromadně usychat tisíce hektarů lesa, nedaly se už informace dále zdržovat. Návětrné strany kopců Krušných hor červenaly od uschlých jehlic, odumřelé stromy byly plošně káceny, čímž došlo k obnažení dalších ploch lesů, které byly dosud částečně chráněny mrtvými stromy. Mřely ovocné stromy, usychaly borůvkové keře, přestaly růst houby. Kopce Krušných hor byly najednou zcela holé.

Jak vypadal civilní život v zamořených oblastech? V podkrušnohorských údolích se držely hutné inverzní mlhy, obyvatelé byli zvyklí na bolesti hlavy, často se projevovalo i krvácení z nosu. Nažloutlé páchnoucí mlhy bývaly tak husté, že lidé cestující autobusy museli vystoupit a s novinami nad hlavou ukazovat řidiči cestu. Okna se nedala umýt, byla poleptána sirtým filtrem. V zimě padal barevný sníh. Komunistický režim si uvědomoval, jak nebezpečná začíná situace být, k odsíření elektrárem však nechtěl přistoupit. Místo toho dočasně zakazoval dětem ve školách tělocvik a následně je posílal každý den na výlety do hor na čerstvý vzduch. Nikdo nechápal proč. Následně pak plnil novinové plátky dezinformacemi, jak vzorně je dohlíženo na zdraví severočeských dětí, což bylo dokládáno mimo jiné zprávami o tom, že děti dostávají od státu bohaté přesnídávky.

Špatné ovzduší mnoho lidí řešilo odchodem z kraje. To spustilo exilovou vlnu, kdy kvůli zhoršené kvalitě života na počátku 70. let odešlo z kraje přes padesát tisíc lidí během deseti let. Problémem byl hlavně odchod lékařů a vysokoškoláků. Tuto krizi se vláda nejdříve snažila vyřešit systémem podpor, které občanům zamořených oblastí udělovala. Lidé dostávali vysoké příspěvky na koupi bytu či stavbu domu, dlouholetým obyvatelům se vyplácel věrnostní příspěvek 2000 Kčs ročně (lidově přezdívalo jako „pohřebné“). Ani to však obyvatele v kraji nedokázalo dlouhodobě udržet, a tak komunistická strana začala stěhování lidem

všemožně komplikovat. Například tím, že lidé zaměstnaní v severních Čechách nesměli dostat práci jinde v republice.

Až mrazivě věrně zachytil zničující atmosféru nejen Krušnohoří, ale celého tehdejšího Československa Karel Kryl ve své písni *Kyselý sníh*:

*„Do listů jív kyselý sníh zvolna se vpíjí,
nehybný čas rezavých trav, hubených žní (...).
Čas hrůz, blábolů snobů,
znectěných hrobů, znectěných vět,
čas hrůz, bezlesých svahů,
najatých vrahů, popravčích čet,
čas hrůz, špíny a vředů,
omamných jedů, otrockých mas,
čas hrůz, vězničních dvorů,
znamení moru, na dlouhý čas, na dlouhý čas.“*

Lidé se nakonec začali bouřit, ovšem to už se psal rok 1989 a problém ekologie Krušných hor zastínily zcela jiné události...

90. léta

Po dlouhých třiceti letech dýchání jedů se na počátku 90. let konečně začalo s modernizací elektráren. Některé z nich byly odstaveny, ostatní odsířeny a doplněny ekologičtějšími technologiemi. Emise rázem poklesly o 90 %. Přesto se obnova lesního porostu nedařila. Nově sázené stromy schly a opadávaly, každá výsadba vydržela pár let a pak odumřela. Přestože byly emise minimalizovány, oxidy síry jsou dodnes stále obsaženy v půdě, kam je naplavují kyselé deště. Když už se zdálo, že se nové výsadby konečně ujmou a stromy vyrostou, přišla v zimě roku 1996 klimatická změna, obrátil se tradičně krušnohorský severozápadní vítr na jihovýchodní, jehlice smrků pokryla agresivní kyselá námraza a tisíce hektarů mladého lesa během pár týdnů znovu pomřely. Zdálo se, že v Krušných horách pořádné lesy už nikdy nebudou.

Krušné hory dnes

V posledních letech se obnova lesů na svazích Krušných hor zdá nadějnější. Namísto původních dřevin se vysazují odolnější druhy, např.

bříza, smrk stříbrný a smrk pichlavý. Osvědčeným opatřením pro neutralizaci kyselosti v půdě je plošné vápnění lesů práškovacími letadly, které se praktikuje už od 60. let. Lesy se opět zelenají, i když obnova je velmi pomalá a i nově vyrostlé stromy jsou stále velmi poškozené. Nově lesy decimují také škůdci a houby, které souvisí s vysazováním nepůvodních dřevin. Podle lesníků bude obnova lesů Krušných hor trvat ještě nejméně celou jednu lidskou generaci.

Zdá se, že v současné době nastala Krušným horám nejkldnější doba za posledních pár stovek let. I přesto se život zde potýká s mnoha problémy, které navazují na tíhu předešlých věků. Největším současným problémem Krušnohoří je přirozené vyliďňování obcí, mladí lidé zde nevidí perspektivu a odcházejí do větších měst. S tímto jevem pak souvisí chudnutí obcí, které jsou závislé na financování ze státního rozpočtu. Ten je však ze zákona rozdělován podle počtu trvale žijících obyvatel, čemuž zdaleka nepřidává ani fakt, že některé obce jsou významným podílem tvořeny rekreačními objekty. Snaha o zotavení Krušnohoří je však velká, vznikají různé spolky organizující sbírky na obnovu památek. Významnou měrou do nich přispívají finančními dary bývalí obyvatelé Krušnohoří, sudetští Němci. Díky nim bylo opraveno mnoho kostelů, zachráněno mnoho chátrajících budov. Lze hovořit o tom, že vztahy Čechů a Němců se po mnoha letech konečně uklidnily, urovnaly a ustálily. Nezbyvá než si přát, aby tomu tak zůstalo navždy.

Nová naděje

Krušné hory jsou velkým zrcadlem všeho zlého, co naši zemi potkalo. Dekády bídy, hladomorů, válek, násilí, nenávisti, vyliďňování, chátrání, znečištění a zkázy za sebou nechaly nesmazatelný otisk v kraji. Obraz Krušnohoří byl dlouhá léta plný zchátralých domů, zřícených továren, mrtvých lesů, holých kopců, jedy prosyceným vzduchem. Do všeho zapadají pozůstatky těžeb, měsíční krajina mosteckých dolů, kouřící komíny uhelných elektráren na straně jedné a všudypřítomné vrtule větrných elektráren na straně druhé. Krušné hory si tak na dlouhá léta vysloužily označení „nejošklivějšího kraje“ naší země. Turismus upadal, jezdit do hor dívat se na pahýly stromů a dýchat spaliny nikoho nelákalo. Nechvalná pověst zničených hor našeho severozápadního pohraničí ve všeobecném povědomí přetrvává dodnes.

Sami však uvidíte, jak se Krušné hory změnilly. Obce se pomalu zotavují, noví obyvatelé opravují domy, vše, co nepodlehlo zničení, se místní lidé snaží zachránit. Na mrtvolných holinách kopců vyrostly nové lesy, které se těší dobrému zdraví, torza rozpadlých domů pokryly trávy a mechy, náhorní pláně jsou plné vzácných druhů květin a živočichů. Zkázu povolna zahlazuje příroda, již se navrácí to, co jí vždy patřilo. A možná je to tak lepší.

Důvodem, proč byste Krušné hory měli navštívit a dobře poznat je, abyste je pochopili. Při pohledu na stále živý odkaz naší historie totiž můžete pochopit mnohem více, než přečtením desítek knih. Až budete procházet táhlými svahy, mokřady náhorních plošin a hlubokými lesy, možná vás napadne, že tohle je kraj, za jehož zachování naši předkové položili mnoho životů. A pak jistě shledáte, že Krušné hory nejsou odepsaným krajem, ale krajem, který si zaslouží být milován.

I. Luby – Kraslice (18 km)

Luby

Někdejší česká houslařská velmoc byla svého času proslulá výrobou kvalitních strunných nástrojů. Po odsunu Němců však z továren odešlo mnoho mistrů a houslařská sláva města upadla. Ve výrobě nástrojů dnes pokračuje firma Strunal Schönbach, bývalého věhlasu lubské výroby se už ale dosáhnout nepodařilo. Za městem můžete vystoupit ke zřícenině zámku Luby u Chebu. Po letech chátrání se loňský rok začalo s jeho demolicí, tak máte poslední možnost jeho zbytky ještě spatřit.

Vysoký kámen

Skalnatý hřbet je vyhlášen přírodní památkou, nachází se v přírodním parku Leopoldovy Hamry nad zaniklou obcí Kámen. Vylézt si můžete na Vyhlídkovou a Větrnou skálu, odkud je vidět široko do kraje.

Kostelní

Drobná obec Kostelní nesla dříve název Kirchberg. Oba názvy napovídají, že místní románský kostel sv. Jiljí má opravdu velký význam: je totiž nejstarší církevní stavbou na Kraslicku. Po odsunu Němců kostel zchátral a opraven byl až v 90. letech. Většina nákladů na opravu byla hrazena bývalými německými farníky.

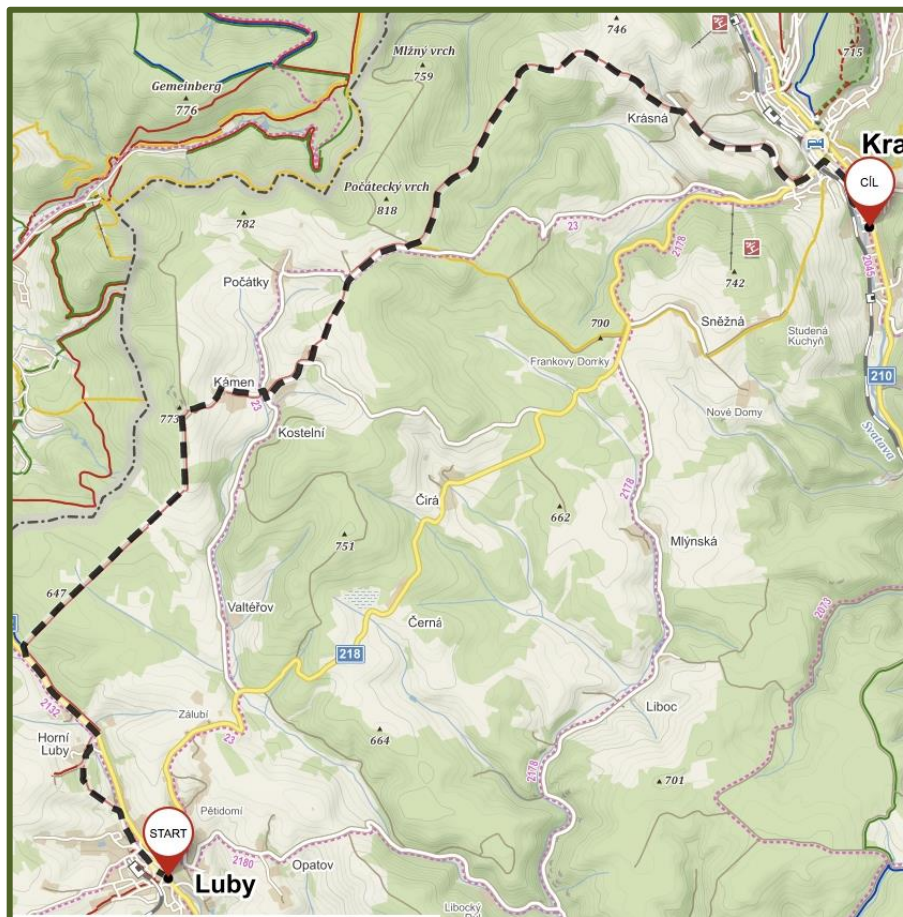
Krásná u Kraslic

Než vstoupíte do vsi, projdete kolem památné lípy malolisté, krásně vzrostlého stromu. Další zajímavostí v obci je kaple Nejsvětější Trojice na východním okraji obce. Vesnice nese znaky velké zchátralosti, která je v Krušných horách obecně tím větší, čím více se člověk blíží hranicím. Za povšimnutí stojí například u silnice odstavený traktor s SPZ ještě z minulého režimu. Vypadá, jako by ho tu jen na chvíli někdo odložil a už se nikdy nevrátil.

Kraslice

Dnes nevelké město pamatuje doby velké důlní slávy. Nerostné bohatství sem v 16. stol. lákalo hlavně horníky, kteří ve více než 200 dolech těžili měď, olovo, cín a železo. Každá důlní sláva je však dočasná, a tak v 17. stol. přichází úpadek těžby. Bídu se snažili obyvatelé odvrátit rozvojem řemesel, např. výrobou krajek, paličkováním, ale hlavně výrobou hudebních nástrojů, která město velmi proslavila. Po vyhlášení samostatného Československa v roce 1918 se mnoho Němců odmítalo s novým státem smířit a usilovali o vytvoření provincie Deutsch-Böhmen. Vznikalo mnoho nepokojů, proti kterým zasahovala čs. armáda. Neměla to vůbec snadné. V té době měly Kraslice 12.500 obyvatel a z toho pouze 107 Čechů. Další nepokoje přišly po vyhlášení protektorátu v září 1938, kdy zaútočili henleinovci a tzv. sudetské legie na českou policii a úředníky. Situaci opět řešila armáda. Okupaci se již nedalo zabránit. Továrny na krajky a hudební nástroje přešly nuceně na zbrojní výrobu, zřízeny byly zajatecké tábory a pobočka koncentračního tábora Flossenburg. Problémy ukončil až poválečný odsun Němců. Kraslice se na rozdíl od jiných měst podařilo dosídlit Čechy, což městu přineslo klid trvající až do dnešní doby.

Za pozornost dnes stojí hlavně kostel Božího Těla na náměstí. K vidění je i pár starých hrázděných domů vystavěných v typicky německém stylu. Pokud se dostanete na vlakové nádraží, povšimněte si na nádražní budově ze strany od kolejí oprýskaného nápisu Kraslice, pod kterým prosvítá šwabachem psané Graslitz. Minulé časy se však město skrývat příliš nesnaží. Písmeno G mají Kraslice stále ještě ve znaku obce.

II. Kraslice – Přebuz (18 km)

Zřícenina hradu Hausberg (Greslein)

Na Skalnatém vrchu za Kraslicemi stával hrad Neuhaus, pravděpodobně ze 13. stol. Objekt byl několikrát vypálen a znovu opraven, definitivně zchátral poté, co se v 16. stol. majitelé panství usadili ve městě. Zdivo hradu bylo poté rozebráno a použito na stavební materiál. Dnes někdejší hrad připomíná pár terénních nerovností a malé zbytky zdiva. Nenechte se oklamat vyhloubenými prostory pod vrcholkem kopce, pochází až z 19. stol., tedy z doby, kdy hrad již dávno nestál.

Olověný vrch

Jak název napovídá, tento vrchol býval kdysi významným zdrojem těžby olova. Kromě sjezdovky lze na vrcholu nalézt také rozhlednu Bleiberg s turistickou chatou vybudovanou spolkem bublavských přátel přírody. Z vrcholu je pěkný pohled na Krušné hory.

Bublava

O pár řádků výše jsem psala o tom, jak v roce 1938 přijeli do Kraslic henleinovci a stříleli do českých četníků. V Bublavě mají pomník tři z nich. Památník obětem fašismu byste našli ve středu města naproti obchodu. Pokud se rozhodnete vybočit trochu z trasy a zavítat do Bublavy, uctěte tichým připomenutím jejich památku.

Rájecké údolí

Hluboké údolí Rájeckého a Stříbrného potoka je z obou stran sevřené zalesněnými svahy. Máte-li chvíli, než odbočíte na zelenou, popojděte ještě o pár set metrů dále po červené až k rozcestí Na Konci světa. Kromě pěkného přístřešku vybudovaného Lesy ČR a památného javoru klenu zde najdete jednu z mála připomínek na radostnou událost v Krušných horách, a sice Památník 10. výročí založení Československa. Není se čemu divit, že místní lidé cítili potřebu si připomínat vznik samostatnosti. Vždyť právě zde, v Krušných horách, bylo češství nejkřehčí z celé vlasti.

Skalní město na Šišáku

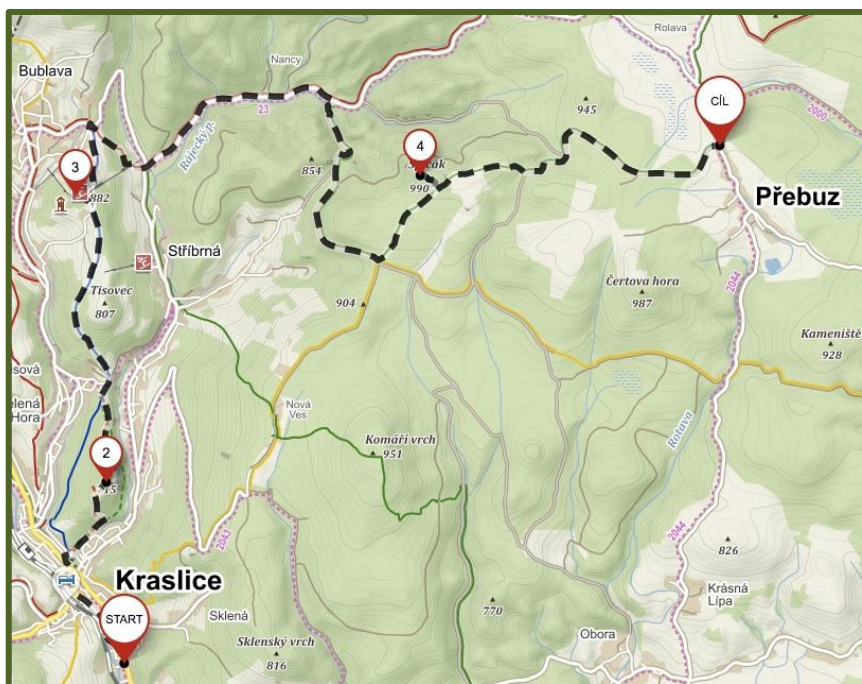
Vraťte se na odbočku se zelenou a stoupejte vzhůru k Fišerově prameni. Budete po pravé ruce míjet pěkné skalní výchozy. Abyste si ale skály Beduín a Kohout prohlédli, musíte k nim lehce odbočit do lesa.

Špičák (991 m)

Nejvyšší vrchol Kraslicka. Na vrcholu najdete altán a z něj se můžete těšit vyhlídkou na okolní kopce.

Přebuz

Horská víska byla významným místem dolování i rýžování cínu. Zajímavostí je krátký lyžařský vlek vedoucí na kopeček z haldy hlušiny. Za pozornost stojí také původně gotický kostel sv. Bartoloměje.

III. Přebuz – Horní Blatná (17 km)

Přebuzské vřesoviště

Náhorní plošiny, které Krušné hory tak rády vytvářejí, bývají hojné na slatě a rašeliniště. Jestliže terén nemá dostatečný spád, voda se na rovinách drží a vytváří táhlé mokřady. A právě takové prostředí poskytuje ideální podmínky pro život vzácným druhům flóry. Po své levé ruce vidíte prameniště Rolavy, jehož unikátem jsou neobvykle velké ostrovy vřesu.

Zaniklá obec Rolava

Rolava je jednou ze stovek zaniklých obcí v našem pohraničí. Horskou samotu potkal stejný osud, jako ostatní příhraniční obce: zpuštění pro odsunu německého obyvatelstva, následné začlenění do hraničního pásma v roce 1951 a s ním související demolice budov. Z rozptýlené zástavby mnoha domů nezbylo téměř nic. Ze silnice, po které půjdete, můžete ještě místy pozorovat zarostlé zbytky obvodových zdí.

Sauersack

Oblast Rolavy bývala kdysi bohatým nalezištěm cínu. V průběhu let zde existovalo mnoho dolů, které však svoji těžbu vždy po čase ukončily. Naposledy těžbu obnovili fašisté v roce 1940, a to ve dvou ložiscích. Zajímavostí přitom je, že na stavbu dolu poskytla půjčka liberecká banka R.T.A. s ručením říšského ministerstva financí. Zpočátku na dolech pracovali horníci, brzy však Němci začali do provozu začleňovat válečné zajatce. Vpravo od silnice se nacházel zajatecký tábor, kde v 18 ubikacích bydleli zajatí Sověti, Francouzi, Poláci, Ukrajinci, Češi, a další. Vlevo od silnice byl pak samotný důl s oběma šachtami a u něj budovy zařízené pro zpracování rudy.

Z toho, co dnes ze Sauersacku zbylo, můžeme vidět zarůstající třídírnu, zbytky bývalé haly, těžební jámu přikrytou betonovým deklem a bazén pro zahušťování kalů. Torzo dolů je dnes velkou atrakcí pro různé adrenalinové nadšence, např. lezce či paintballisty. Než se však k takovým aktivitám přidáte, mějte na paměti, že je vhodné zachovat

místu určitou pietu. Tu můžete projevít například u Památníku obětem 2. sv. války na Rolavě, který najdete při odbočení z cesty na západ směrem

NPR Rolavská vrchoviště

Prameniště řeky Rolavy a Slatinného potoka je chráněné kvůli výskytu vzácných druhů rostlin a živočichů. V dřívějších dobách se zde těžila rašelina, která je výhřevnější, než palivové dřevo. Hluboko v lese byste mohli spatřit Rolavský rybník (vodní nádrž Lícha), který byl vybudován jako zásobárna vody pro cínový důl Sauersack. Jelikož však v NPR platí zákaz pohybu mimo vyznačené stezky, spokojme se pouze s vědomím jeho existence a pokračujme dále po své ose.

Dědičná štola sv. Jiří

Dědičnou štolou se dříve nazývalo dlouhé důlní dílo, které vedlo od ložiska na úpatí svahu. Do štoly bývaly často svedené přítoky vody z důlních děl více vlastníků, a to často po více generací, proto dědičné. Štola, kterou můžeme najít před Jelením, odváděla vodu ze šachty sv. Jiří v dolu Sauersack. V terénu je patrně několik prohlubní od propadů a ústí štoly, které je ale již značně zarostlé.

Zaniklá obec Jelení

Bývalá obec z poloviny 17. stol. vznikla, stejně jako většina osad v Krušných horách, pod vlivem hornické slávy. Kromě několika desítek domů zde stával také kostel sv. Antonína Paduánského, hřbitov nebo škola. Po vysídlení Němců se nepodařilo obec dosídlit, do drsné odlehlé samoty se z vnitrozemí nikomu nechtělo, a tak zástavba zvolna chátrala. V roce 1951 přišlo vyhlášení hraničního pásma. Podle nastavených pravidel musela být všechna sídla do 2 km od státní hranice vystěhována a vstup do zakázané oblasti byl pouze na povolenku v doprovodu pohraniční stráže. Demolici budov, která byla v zakázaném pásmu nařízena, neuniklo ani Jelení. Přežilo jen pár domů, mezi nimi i dnešní penzion. Na místě, kde stával kostel, je dnes vztyčen památník.

V souvislosti s hledáním informací o likvidaci obce Jelení jsem našla na internetových stránkách serveru Zaniklé obce zajímavý komentář pana

Zdeňka Koláře, který se představil jako bývalý pohraniční strážník roty Jelení. Ve svém stručném komentáři popisuje, jak probíhalo ‚uklizení‘ obce Jelení před průjezdem Závodu míru:

„Kolem polozbouraných samot vybagrovala (ženijní rota) buldozery jámu, kam pak opět buldozerem nahrnula ruiny staveb. Kolem kostela mezi stavbou a hřbitovem obdobně provedla buldozerem hluboký zářez tak, že vzala i část hřbitova. Obnažila rakve i kosterní pozůstatky. Drátěný zátaras se demontoval, kontrolní orný pás se zamaskoval nakosenou trávou. Zapíchny se do země malé jehličnany a z brigády přijely posily, které se rozmístily skrytě v oddrátovaném prostoru, a průjezd Závodu míru byl připraven. Každý může posoudit, co úsilí, škod a znesvěcení předcházelo tomu, aby peloton Závodu míru a jeho kompars vjeli z demokratického státu na území státu socialistického.“

Internetové komentáře je samozřejmě třeba brát s určitou rezervou. Přesto se však líčení socialistické likvidace obcí důvěryhodnými prameny od uvedeného komentáře nijak zásadně neliší.

Horní Blatná

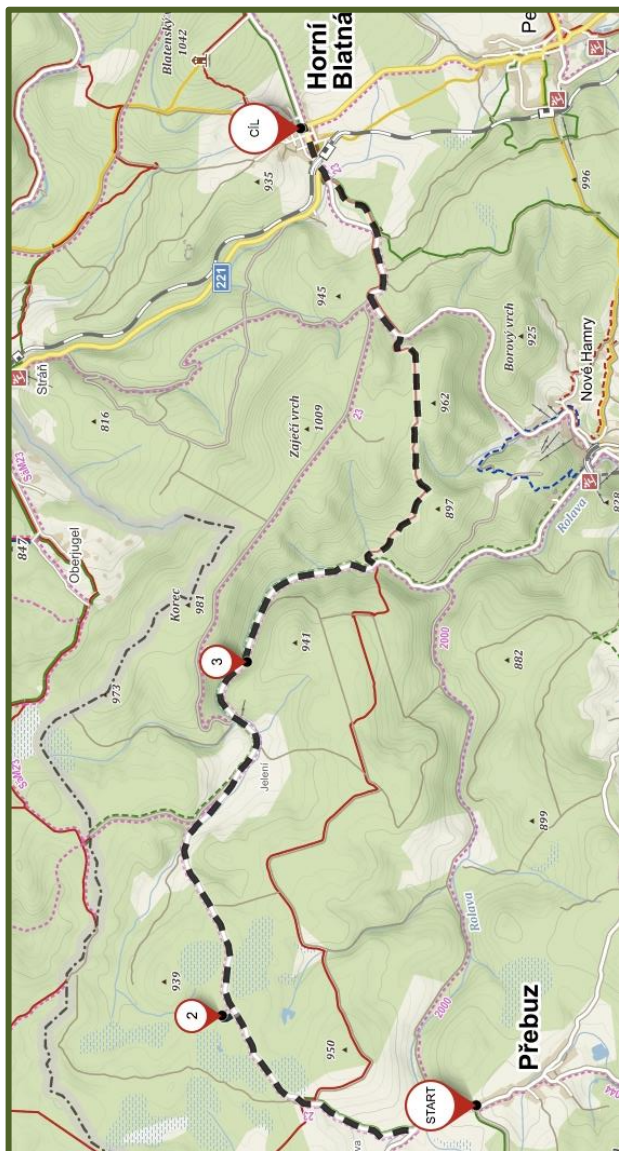
Také město Horní Blatná bylo založeno pod vlivem přítomnosti bohatých cínových nálezů. Těžba se soustředila hlavně na nedaleký Blatenský vrch. Po úpadku dolování se zde ujala řemesla, paličkování, výroba plechového nádobí, rukavičkářství, výroba zapalovačů, korkových zátek, atd. Původně mělo město podstatně více domů než dnes, přesto se zde v porovnání s okolními obcemi podařilo dochovat značnou část původních domů. Dodnes si na některých z nich můžeme všimnout původních německých nápisů. Například na pile, kterou budete míjet po své levé straně, až zamíříte k Blatenskému vrchu.

Přestože je Horní Blatná poměrně zachovalou obcí, po odsunu Němců v jejím okolí docházelo (stejně jako všude jinde) k rozebírání budov a rabování stavebního materiálu. Na svých cestách jsem se setkala s místní slečnou, která mi vyprávěla svědectví jejích předků o tom, jak zde byly domy demolovány civilními obyvateli:

„Přijížděli sem lidi z východu, rozebírali domy a odváželi je na Slovensko a do Maďarska. Kradli všechno, na co přišli, cihly, tašky, skleněné tabule,

a odváželi si je v igelitkách nákladním vlakem. Rozkradli i celé továrny. Baráky z Krušných hor teď stojí na Slovensku.“

Dlužno však dodat, že domy rozkrádali také Češi.

IV. Horní Blatná – Boží Dar (17 km)

Vlčí a Ledová jáma na Blatenském vrchu

Dnešní přírodní památka Vlčí jámy je jedním z nejvýraznějších pozůstatků těžby na Krušnohorsku. Po skončení dobývání cínu v dolu Wolfgang došlo k masivnímu propadu, čímž vznikl hluboký skalní kaňon. Na stěnách jsou stále patrné zbytky starých chodeb. V severní části bývalého dolu můžeme nalézt také Ledovou jámu, úzkou hlubokou skalní štěrbinu, kde lze i v létě nalézt led. Na vrcholu Blatenského vrchu najdete rozhlednu a budete-li mít štěstí na otevírací dobu, můžete se zde osvěžit v chatce s občerstvením.

Mauritius

Také Hřebečná bývala významnou lokalitou těžby cínu. Největším dolem zde byl Mauritius, který byl v provozu 400 let. Dnes je Mauritius zapsán na seznam národních kulturních památek a nově byl také před pár lety zpřístupněn veřejnosti. Navštívit jej můžete v sezóně od května do září.

Mrtvý rybník

Vodní nádrž vznikla v 16. stol. pro potřeby okolních dolů. Dno je pokryto rašelinou, pro kterou je rybník někdy nazýván také Černým.

Božídarský špičák

Druhá nejvyšší hora českých Krušných hor se kromě výšky 1115 metrů pyšní také titulem nejvyšší čedičové kupy v České republice. Celá hora však spadá do NPR Božídarské rašeliniště, a protože na její vrchol nevede značená cesta, spokojme se pouze blízkým pohledem na ni.

Ježíškova cesta

Pokud jste jako malí posílali dopisy Ježíškovi, pak věřte, že vaše psaní doputovalo do Božího Daru, kde Ježíšek oficiálně bydlí. A právě této skutečnosti je věnovaná stezka, po jejíž části nyní jdete. Průvodcem po cestě je, kdo jiný, než sám Ježíšek. Návrh jeho podoby posílaly děti v roce 2006 poštou do Božího Daru a výsledná podoba byla schválena

závěrečným hlasováním. A jak tedy Ježíšek vypadá? To se dozvíte z informačních panelů, které vás budou po stezce provázet.

NS Božídarské rašeliniště

Rozlehlý rašeliništní komplex je jednou z nejceněnějších lokalit Krušných hor. Rozprostírá se mezi Špičákem a Božím Darem na ploše asi 930 ha. Prostředí zavodněného substrátu je přirozeně kyselé, což je také jedním z důvodů, proč se na rašeliništích výrazněji neprojeví průmyslové imise spojené s kyselými dešti v dobách, kdy všude kolem hromadně odumíraly smrkové porosty. Díky tomu působí rašeliniště přirozeně a zachovale.

Naučná stezka plynule přechází z Ježíškovy cesty. Vede z části po povalových chodnících a je doplněna 12 infotabulemi.

Boží Dar

Nejvýše položené město u nás bylo původně saským hornickým sídlištěm. Společně s Horní Blatnou se po šmalkaldské válce v roce 1547 stala obě města součástí Českého království. Po třicetileté válce odešli těžaři a nekatoličtí horníci do Saska, což vedlo k úpadku těžby a rozvoji řemesel, hlavně krajkářství a řezbářství. Na místním hřbitově jsou pohřbeny oběti pochodu smrti z 2. světové války. Podrobnosti o této události se však v různých pramenech liší.

Dnes je Boží Dar hlavně turistickým městem těžícím z blízkosti nedalekého Klínovce a přilehlých lyžařských areálů. S tím také souvisí na Krušné hory nadstandardní předraženost místních služeb.

Za zmínku stojí také skutečnost, že právě v Božím Daru se narodil a je pohřbený písničkář a básník Anton Günther (1876 - 1937), který celý svůj život opěvoval krásu Krušných hor. Ve svých textech zaznamenával půvab zdejší přírody, místní tradice a folklór. Jsou však psané německým krušnohorským nářečím, které bylo tak specifické, že některé jeho texty zůstaly pro dnešní jazyk těžko srozumitelné. Z toho, co se podařilo básnicky přeložit do češtiny, si připomeňme dvě sloky jeho písně *Pozdrav Pánbůh, mé Krušné hory*:

*Pozdrav Pánbůh, vy hory Krušné,
v mysli mé písně znějí mi zas;
hluboko v lesích, v tajemných tůních,
na lukách vůkol plno je krás.*

*Pozdrav Bůh, mé Krušné pohoří,
pozdrav Bůh, kam vracím se rád.
Lesy šumí a tajemně hovoří,
potůček zurčí, zní vodopád.*

Přestože se o Güntherovi dnes hovoří jako o umělci, který svým dílem sjednocuje dvě národnosti našeho pohraničí, nezapomeňme, že svůj domov v Božím Daru vždy opěvoval jako německý. „Tam, kde Sasko hraničí,“ (sloka z písně *Mei Vaterhaus*) bylo v roce 1918 vyhlášeno Československo, což pro Günthera znamenalo politickou ztrátu domova, se kterou se těžce smířoval. Jeho písně jsou však vždy mírumilovné a apolitické, opěvující čistou krásu Krušných hor.

V. Boží Dar – Měděnec (22 km)

Klínovec

Se svými 1244 m.n.m. je Klínovec nejvyšší horou Krušných hor. Na vrcholu najdete vysílač, uzavřený hotel a rozhlednu, která byla dlouho nepřístupná a v bíděném stavu, ale v současnosti by zřejmě měla být opravená a zprovozněná. Funguje zde také lyžařské středisko s několika vleků. Cestou z vrcholu dolů se můžete zastavit u studánky Traverz s čistou dobrou vodou.

Meluzína

Čtvrtý nejvyšší kopec českých Krušných hor se pyšní dalekým výhledem. Přímo na vrchol nevede značená turistická trasa, ale jistě najdete vyšlapanou pěšinu, která vás přivede na ostroh s kamenným mořem (důsledek mrazového zvětrávání). V 70. letech byl vrchol odlesněn vlivem imisí a kyselých dešťů. Dosud lze na severním svahu spatřit zbytky silně poškozených smrků a jeřábů. Vrchol byl opět osázen smrků, zatím jsou však nízké a vyhlídku nezastiňují.

Další krásnou vyhlídku lze spatřit z nedalekého vrcholu Křížové hory, na niž si také musíte najít vlastní cestu.

Horní a Dolní Halže

I tyto obce pamatují dávnou těžbu. Dolovaly se zde hlavně minerály, chalkopyrit a krevel (hematit), ale také měď a železná ruda.

Měděnec

Název obce neutají, že zde v minulosti bylo významné ložisko pro těžbu mědi. Těžila se zde ale také železná a stříbrná ruda. Nejvyššího počtu obyvatel obec dosáhla v roce 1930, kdy zde žilo 1113 lidí, z čehož bylo pouze 20 Čechoslováků. Po odsunu Němců došlo k dramatickému poklesu počtu obyvatel. Dnes je v obci nahlášeno 111 občanů a jejich počet stále klesá.

VI. Měděnec – Hora Svatého Šebestiána (27 km)

Mědník

Výrazný kopec nad Měděncem je pamětníkem těžby. Na vrcholu stojí rotundová kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, kterou nechal postavit vévoda ze Sachsen-Laenbergu jako projev poděkování za výnosy z dolování. Cestou na vrchol kopce si můžete všimnout mnoha prohlubní v zemi, které jsou pozůstatkem těžby. Významnou technickou památkou je štola Marie Pomocné, která byla ještě donedávna otevřena návštěvníkům, nyní je však kvůli neshodám mezi majitelem štoly a majitelem pozemků uzavřena. Prohlédnout si však můžete blízkou štolu Země zaslíbená. Otevřena veřejnosti je od května do října za symbolické vstupné. Hned nad jejím vstupem také najdete pěknou kamennou kapli Nejsvětějšího srdce Ježíšova.

Bývalý důl Měděnec

Velký důlní komplex s těžební věží, který je součástí vyhlídky z Mědníku, byl stavebně započat v roce 1960 a uveden do provozu o osm let později. Těžila se zde železná ruda a magnetit. Důl byl uzavřen pro vyčerpání zásob ložiska v roce 1992, těžba zde však ještě pár let pokračovala. K definitivnímu ukončení provozu dolu došlo v roce 1998. Důl byl v provozu tedy přesně 30 let.

Pokud si důl chcete blíže prohlédnout, sejděte z doporučené modré značky a sejděte k němu z Mědníku po silnici. Pro opětovné napojení na modrou můžete projít kousek cesty po kolejích, přičemž však dávejte pozor na vlak. Tuto odbočku vám velmi doporučuji, neboť se jedná o možná největší a nejzachovalejší pozůstatky důlního díla na vaší trase. K vidění tu je toho opravdu hodně. Těžební věž, hala na zpracování rudy, starý obchůdek s minerály, zpustlá zastávka autobusu, a několik dalších budov souvisejících s provozem dolů. Když člověk vidí, co všechno bylo třeba vybudovat pro třicet let těžby, nabízí se otázka, jestli to za to vůbec stálo...

Velký Špičák

Při pohledu do mapy se tento vrchol může jevit jako poněkud nezajímavý kopec. Všude v jeho okolí je doslova geometrická síť uměle vytvořených cest, až mrtvolně rovných a nekonečně dlouhých. O to více je však člověk překvapen pohledem z jeho vrcholu, neboť se odsud naskýtá jedna z nejkrásnějších vyhlídek na Krušné hory. Ještě zajímavější pohled se člověku naskytne, když sleze od vrcholového kříže dolů, neboť jsou zde odkryté čedičové sloupce (důsledek vulkanické činnosti). Při pohledu na kamenné varhany se člověku snadno připomene Panská skála u Kamenického Šenova.

Z vrcholu hory si kromě vodní nádrže Přísečnice můžete prohlédnout také dva fenomény Krušných hor. Tím prvním je špatné lesní hospodářství, kdy jsou lesy sázeny v dlouhých rovných pásech vždy minimem druhů stromů. Podíváme-li se na protější svahy, vidíme doslova pruhovaný kopec: smrk, modřín, smrk, modřín... K tomuto typu výsadby se přistupovalo ve 2. polovině 20. stol., kdy likvidační znečištění ovzduší oxidy síry ve velkém ničilo lesní porost Krušných hor. Nově vzniklé holé plochy bylo třeba rychle osázet stromy, ideálně rychle rostoucími a za pomoci sazeče. S tímto způsobem výsadby také souvisí pravitkově rovné pravouhlé cesty, po nichž se ještě párkrát projdete.

Druhým jevem jsou pak větrné elektrárny, které jste po cestě již párkrát viděli. Jsou součástí snad každé vyhlídky v Krušných horách. Větrníky nejsou zrovna v oblibě kvůli neestetickému zásahu do krajiny. Je nesporné, že jsou po ekologické stránce mnohem méně invazivní, než blízké uhelné elektrárny v Prunéřově a Tušimicích (největší hnědouhelné elektrárny v ČR), které mají na svědomí zničené lesy chomutovského Krušnohoří. Spočítáme-li však energetický výkon obou těchto elektrárenských typů, vyjde nám, že na jeden Prunéřov by bylo zapotřebí 500 větrníků. Ponechám na vašem uvážení, co z toho je větším zlem.

Přísečnice

Zaniklou obec Přísečnici byste dnes už těžko hledali, neboť je pohřbena na dně stejnojmenné vodní nádrže. Město vzniklo u ložisek stříbrných rud, díky čemuž získalo r. 1456 titul královské horní město. Vznikla zde

také mincovna. Když bylo nerostné bohatství vytěženo a vesnice zchudla, začali se obyvatelé živit jako hudebníci, díky čemuž se obci přezdívalo také Muzikstadt.

Dnes na místě bývalé obce stojí největší přehrada v Krušných horách, která zásobuje pitnou vodou podkrušnohorskou pánevní oblast. Celá nádrž je v ochranném pásmu, takže koupání a jiné druhy vodní rekreace jsou zde zakázány.

Karlova studánka

Než vystoupáte na vrchol Jelení hory, která se jako jedna z mála v Krušných horách pyšní bohatým zdravým lesem, projděte se JZ úbočím hory přes Karlovu studánku. Cestou k ní si můžete všimnout četných ohrad s vysazenými jedlemi bělokorými, a jak sami uvidíte, daří se jim tu dobře. Přímo u Karlovy studánky jich je v ohradce vysazených pět a těší se již vyššímu věku. U pramene si také můžete všimnout odkrytých čedičových sloupců, které prozrazují, že hora má sopečný původ.

Na svahu Jelení hory najdete ještě jeden památník – Hanse Fladera. Ten měl v nedalekém Černém Potoce továrnu na požární stříkačky, pumpy a další hasičskou výbavu. Hans Flader a jeho žena byli na Přísečnicku velmi oblíbeni pro svoji dobročinnost.

Jelení hora

Jistě si všimnete, že les na svazích Jelení hory je úplně jiný, než lesy, kterými jste doposud procházeli. Čedičový masiv se pyšní zachovalými původními porosty bučin, které jsou pro Krušné hory již velmi vzácné. Ani Jelení hora však neunikla zcela imisní katastrofě, přesto se podařilo les obnovit v původní druhové skladbě. V poslední době se zde navíc dosazují již zmíněné jedle bělokoré.

Určitě si nenechte ujít pohled z vrcholu hory. Na odlesněném srázu za dřevěným křížem na vás čeká jedna z nejpůsobivějších vyhlídek na Krušné hory. U kříže najdete také vrcholovou knihu. Zápisy v ní prozrazují, že hora je stále oblíbenějším návštěvním místem Němců než Čechů. Pokud máte stan, nabízí se tento vrchol jako velmi lákavé místo pro přenocování. Nerozdělávejte zde oheň a vše po sobě uklidte.

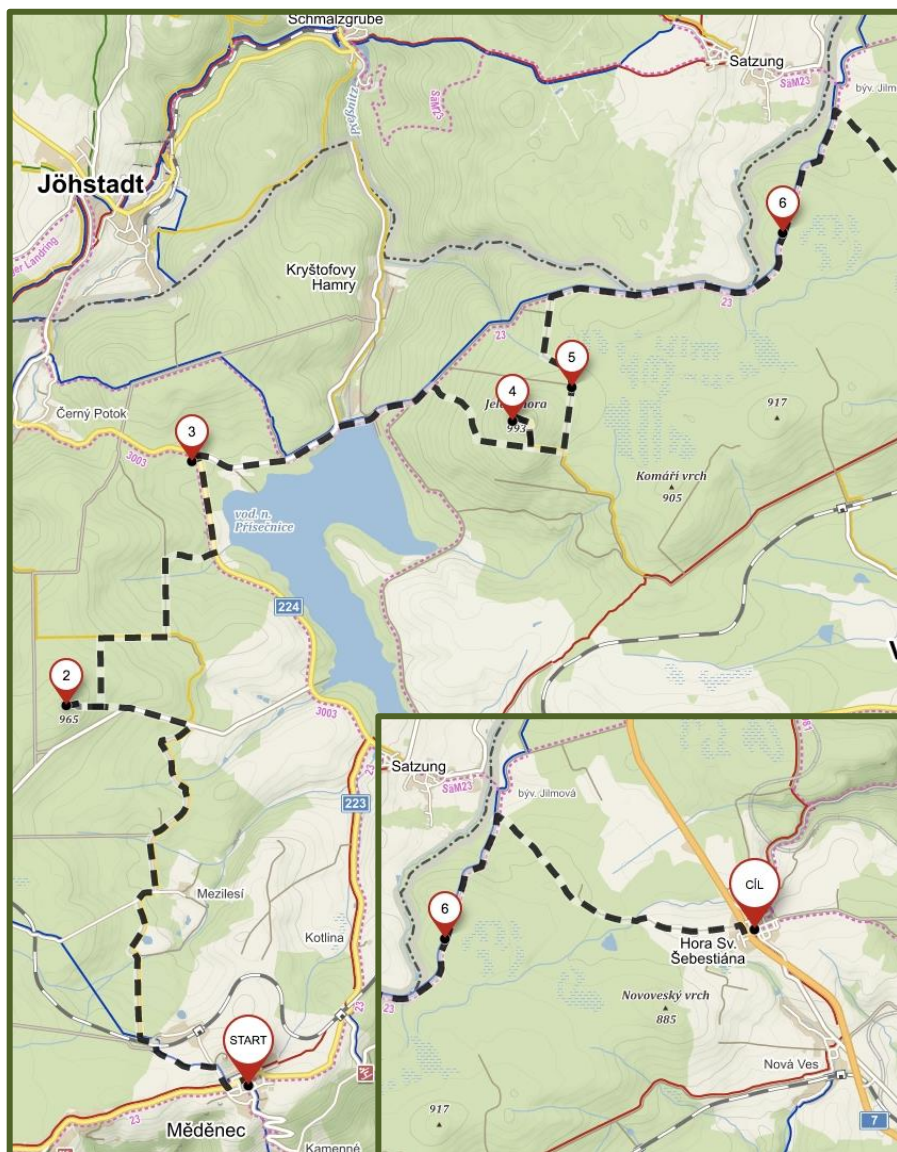
PR Prameniště Chomutovky

45 km dlouhá řeka Chomutovka pramení na rozlehlých slatích mezi Jelení horou a Horou Svatého Šebestiána. Pro výskyt četných vrchovišť, rašelinných smrčín, původních bučin a horských luk bylo prameniště vyhlášené přírodní rezervací. Do rezervace spadají dvě hlavní rašeliniště – Novoveské a Pod Jelení horou. Hloubka rašeliny dosahuje až 10,5 m, díky čemuž patří k nejhlubším v ČR.

Hora Svatého Šebestiána

Původně hornickou osadu založil v r. 1515 tehdejší majitel chomutovského panství Šebestián z Veitmile. Těžilo se zde stříbro a měď a rašelina, která se zde na některých místech těží ještě dnes. Od ledna 1919 do června 1920 obsadila město Československá armáda, aby bránila snahám německých obyvatel vytvořit samostatnou provincii Deutsch Böhmen. V roce 1939 došlo k odtržení Sudet, následně se zde ještě zvýšil počet Němců poté, co sem byla dostěhována část obyvatel z vybombardovaných měst Chemnitz a Drážďan. Po válce došlo k vystěhování Němců, počet obyvatel města klesl z počtu více než 1322 (pouze 41 Čechoslováků) na 181. Obec se příliš nedařilo uměle dosídlit, a proto byla zbourána více než stovka domů. Zanikla také dvě muzea, novorománský kostel a železniční trať. Pozůstatky pilířů odstřeleného železničního mostu spatříte na své cestě kousek za obcí.

Obec se začala opětovně rozvíjet teprve po roce 1989, ovšem ne zrovna žádaným směrem. Vznikla zde řada nevěstinců a tržnic s typickým pohraničním zbožím (sádroví trpaslíci, doplňky na zahradu, disky na pneumatiky, a dalším podobně užitečným zbožím, které kupují hlavně Němci). V současné době také probíhá rekultivace již vytěžených rašelinišť v okolí obce.

VII. Hora Svatého Šebestiána – Kalek (13 km)

Bezručovo údolí

Jedno z nejhezčích a nejdelších údolí Krušných hor bohužel lemuje asfaltka. I tak ale stojí hluboký, řekou Chomutovkou protnutý kaňon za návštěvu. Údolí sice neprojdete celé, přesto však nebudete ochuzeni o několik zajímavostí: po vaší levé straně minete malou jeskyňku, následovat bude vodopád Chomutovky a Pašerácký dům. Ten byl postaven v r. 1912 jako přístřešek pro turisty, později ho využíval chomutovský lesní úřad. Dnes je dům opuštěný a mírně zchátralý, přesto v něm lze nouzově přespat. Uvnitř najdete mnoho matrací, bohužel ale také odpadky. Než sejdete z Bezručova údolí, všimněte si ještě kamenné kaskády se svedeným tokem. Jedná se o ústí Dieterovy štoly, která byla součástí vodního díla Kamenička. Má za úkol odvádět rašelinné vody mimo tuto vodní nádrž.

NPR Novodomské rašeliniště, Nový a Starý rybník

Jedny z nejrozsáhlejších a nejzachovalejších slatí Krušných hor. Tvoří je dvě vrchovištní rašeliniště – Načetínské a Jezerní. Roste zde převážně borovice bahenní (blatka), z bylin pak brusinka, vlochyně, klikva žoravina, suchopýr pochvatý, a další typicky slatové rostliny. Součástí rezervace je i Nový a Starý rybník, po jejichž hrázích se projdete.

Socha sv. Anny na Kamenné hůrce

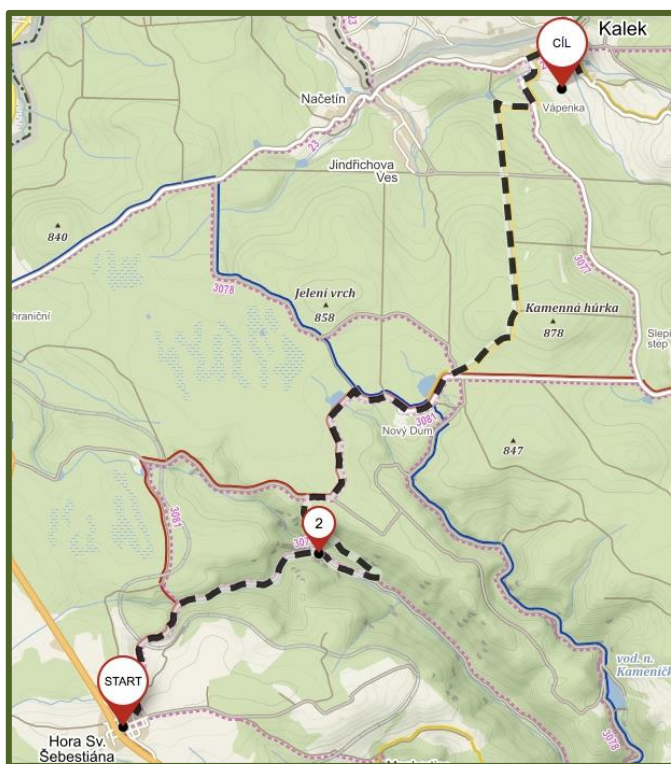
Podle pověsti dal sochu sv. Anny postavit saský řezník. Když se vracel se svým psem za soumraku domů, byl přepaden a okraden třemi muži, jimž musel vydat svoji peněženku. Jeho pes ale duchapřítomně na lupiče zaútočil a peněženku přinesl zpátky svému pánovi v tlamě. Příběh se měl odehrát v den svátku svaté Anny, tedy 26. července. Řezník na tomto místě nechal postavit světici sochu jako projev jeho vděčnosti.

Kalek

Původně malá ves dřevorubců a uhlířů se později stala oblastí zpracování železné rudy. Stála tu také železárna, časem přeměněná na výrobu

smaltovaného nádobí a kamen. V r. 1885 zde fungovala také továrna na dřevěné hračky a kuchyňské náčiní. Ta se těšila věhlasu i v dalekém Orientu či Americe. Co z ní zbylo se můžete podívat na konci obce, neboť půjdete přímo kolem jejího torza.

Během cesty jsem se několikrát setkala také s názvem obce ‚Kálek‘, (což poměrně zajímavě svádí k otázce o původu názvu obce :-)), správný název je však krátký, tedy Kalek. Název obce je pravděpodobně odvozen od slova kalk (vápno).

VIII. Kalek – Hora Svaté Kateřiny (19 km)

Údolí Načetínského potoka

Potok pramení v Novodomském rašeliništi a jeho tokem prochází státní hranice mezi Českem a Německem.

Státní hranice

V okolí státní hranice se pohybujete již delší dobu a jistě jste minuli řadu cedulí s českým nápisem „Pozor, státní hranice“. V německém znění se můžete setkat s textem na ceduli „Achtung, Staatsgrenze“. Je však dobré vědět, že Němci stále označují hranici s námi slovem „Landesgrenze“, což je termín pro pojmenování hranice spolkových zemí. Slovu „Staatsgrenze“ v souvislosti s naší hranicí se Němci snaží vyhýbat i v mezinárodních smlouvách. V roce 1991 byla například podepsána česko-německá deklarace, v níž bylo použito označení „Bestehende Grenze“ (existující hranice) a nikoli „Bestehende Staatsgrenze“, jak bylo uvedeno v českém překladu smlouvy. Tato skutečnost byla také ostře diskutována v tomtéž roce v poslanecké sněmovně. Označení „Landesgrenze“ lze stále spatřit také na některých pohraničních cedulích na Šumavě.

Gabrielina Huť

Bývalá obec vznikla v roce 1779 při nově vybudované železárně. Později v obci vznikla ještě válcovna, cínovna a papírna. Silná konkurence okolních podniků, špatná dopravní dostupnost a přísun málo bohatých surovin nakonec způsobily zánik železářny. Pozdější snaha o obnovení průmyslu nebyla úspěšná. Po odsunu Němců nebyla ves dosídlena a v roce 1955 byla úředně zrušena. Opuštěné domy byly v roce 1959 zbořeny.

Historií obce se zabývá také nově vybudovaná NS Gabrielka vedoucí údolím Telčského potoka. Krom tématu zaniklé obce zpracovává NS také botaniku, zoologii, lesnictví a hornictví.

Údolí Telčského potoka

Údolí je označováno za jedno z nejkrásnějších, nejzachovalejších a nejdívočejších údolí v Krušných horách. Tato informace však v člověku vyvolá spíše politování, když přihlédne k tomu, že jím po celé délce probíhá asfaltka. Nelze však říci, že by po tomto zásahu údolí přestalo být krásné. Na jeho západní straně se rozprostírá PR Buky a javory v Gabrielce, ve které lze spatřit mnoho starých stromů.

Malý Háj

Osadu města Hory Svaté Kateřiny tvoří rozptýlená zástavba na holé planině. První zmínky pochází z roku 1541, obyvatelé se živili výrobou dřevěného uhlí a zpracováním dřeva. Nejvýraznější stavbou je původní kostel Nejsvětější Trojice z r. 1791. Okolí obce poskytuje daleké výhledy.

Hora Svaté Kateřiny

V původně hornickém městečku probíhala těžba již v době předhusitské, dobývaly se zde rudy mědi, stříbra a zinku. V 16. stol. zde také sídlil báňský úřad. Město, stejně jako jiné krušnohorské obce, doplatilo na vysídlení Němců. V roce 1921 zde žilo 306 občanů a v roce 2011 i přes intenzivní dosídlování pouze 117.

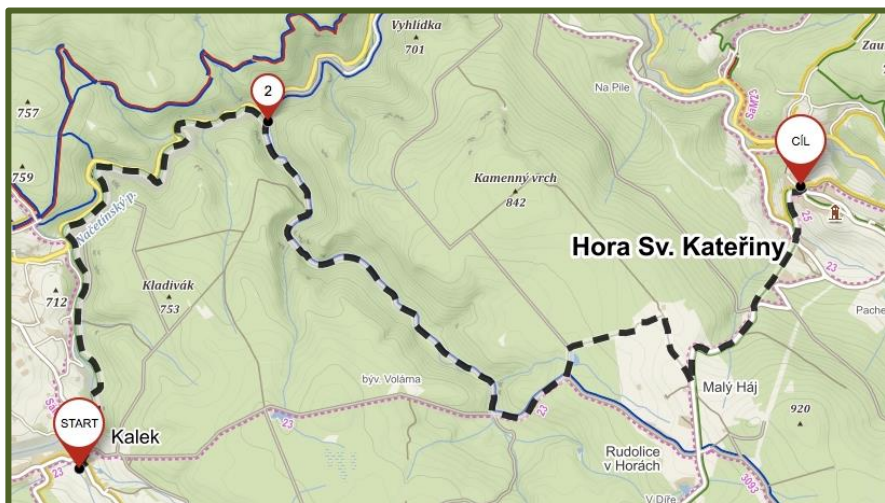
V roce 2006 zastupitelé města bojovali proti nerovnoměrnému rozdělování peněz ze státního rozpočtu, které poškozovalo malé obce například tím, že byly nuceny se kvůli nároku na vyšší dotace slučovat. O dva roky později obecní zastupitelé jednomyslně schválili, že chtějí obec připojit k Praze. Důvodem byly samozřejmě peníze. Zatímco Praha dostávala ze státního rozpočtu příspěvek na jednoho občana 37.000 Kč, Hora Svaté Kateřiny jen 8600. Obci příliš nepomáhá ani skutečnost, že asi polovinu obyvatelstva tvoří chataři. K této formě protestu se připojila i další města. Připojení k Praze se samozřejmě nekonalo. Základním předpokladem pro slučování obcí je podle zákona sousedství, což pohraniční Hora Svaté Kateřiny pochopitelně nesplňovala.

Ani pozdější léta nepřinesla městu příliš klidu. V roce 2015 vláda řešila možnost prolomení limitů těžby hnědého uhlí, což by pro obec znamenalo zánik klíčových silnic na Most a na Litvínov. Starosta obce Lukáš

Pakosta tehdy veřejně prohlásil, že pokud k tomu dojde, bude zastupitelstvo usilovat o připojení k Německu, kam je to stejně blíže na nákupy i do nemocnice. Narozdíl od předchozí snahy o připojení k Praze, která působila spíše žertovně, tento výrok už byl velmi vážný. Tehdejší český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg nápad zcela smetl, navíc uvedl, že neexistuje žádný legální legislativní aparát či mechanismus, jak se připojit k jinému státu. „Je to jedinečná volovina,“ řekl Schwarzenberg. „Když nemůže odejít od Ukrajiny Doněck a Luhansk, nemůže ani Hora Svaté Kateřiny z Česka do Německa. Navíc takové nápady považuji za nebezpečné.“

Celá tato kauza dobře reflektuje, jak obtížný je život v českém pohraničí.

Až budete procházet Horou Svaté Kateřiny, věnujte pozornost hlavně místní rozhledně Hláška na Růžovém vrchu. Třeba budete mít štěstí a bude otevřená. Při průchodu náměstím si také všimněte vstupu do bývalé štolý. Poznáte ho snadno: má mříž a za ní je hromada odpadků. Nemohu se zbavit pocitu, že sem odpad nechalo město navézt schválně, aby tím odlákalo od štolý pozornost lidí. To se ostatně běžně děje i na jiných místech. Je to až nápadné: jakmile je někde nějaký opuštěný objekt, šachta nebo důl, vždy je přeplněn odpadky. Zvědavost kolemjdoucích nahlédnout dovnitř je najednou zcela odvrácena. Je však otázkou, zda není takové jednání protiprávní.

IX. Hora Svaté Kateřiny – Český Jiřetín (24 km)

NS Flájská hornatina

Odbočkou z Nové Vsi v Horách se napojíte na červenou turistickou značku souběžnou s NS Flájská hornatina, po níž už chvíli jdete. Stezku vybudovali studenti gymnázia v Bílině a má 13 infotabulí. Klade si za cíl seznámit vás s východní částí Krušných hor a jejími přírodními hodnotami a přiblížit vám principy ochrany přírody.

Přístřešek U Křížku

Než dorazíte do Mníšku, jistě neunikne vaší pozornosti pěkný turistický přístřešek u velkého dřevěného kříže. Je odsud krásný rozhled do kraje. Ideální místo pro odpočinek.

Mníšek

Dnes rekreační obec vznikla v r. 1425 na obchodní stezce z Prahy do Saska. Mníšek překonal několik pohrom, které ho téměř zlikvidovaly. První byla v r. 1613 epidemie moru, již podlehla většina obyvatel. Druhou bylo vyplundrování obce francouzskými vojáky během napoleonských válek. K likvidaci obce přispělo také vystěhování německého obyvatelstva po 2. světové válce. V roce 1991 zde nebyl evidován jediný dům ani obyvatel. Obec zcela zanikla. V roce 2002 byl otevřen nový hraniční přechod Mníšek / Deutscheinsiedel, který napomohl zmrtvýchvstání obce. Nový automobilový hraniční přechod oživil cestovní ruch, ale také přispěl ke stavbě vietnamské tržnice. V roce 2011 bylo v obci evidováno 15 obyvatel.

PR Černý rybník

Rašeliništní oblast kolem Černého rybníka je chráněná pro výskyt rostlin a živočichů, kteří jsou svým životem vázáni na oblasti mokřad. Spatřit zde můžete tetřívka obecného, sýce rousného, kulíška nejmenšího, z rostlin pak různé druhy mechů, vřes obecný, klikvu bahenní či šichu černou.

Bradáčov

Na vrchol kopce Bradáčov (876 m) vás dovede neznačená lesní pěšina. Přestože se vrch může zdát na první pohled nezajímavý, mě zaujal více než mnohé jiné. Na jeho částečně odlesněném vrcholu totiž můžete pozorovat všechna stadia obnovy lesního porostu po ekologické katastrofě druhé poloviny 20. století. Na zemi tlí poslední zbytky odumřelých stromů, v trávě jsou ještě patrné pařezy po kácení. Nově zde byly zasázeny náhradní dřeviny, bříza bělokorá, smrk stříbrný a pichlavý. Porost je řídký a poškozený. Břízy jsou nízké, pokřivené, smrky hnědnou a opadávají, odumřelé větve obalují lišejníky. Všimněte si, že stromy schnou odspoda: oxidy síry a dusíku jsou stále ještě obsažené v půdě, ze které se budou vstřebávat ještě desítky let. A z podrostu stoupá nová generace stromů. Zelené smrčky, kterým kyselost z půdy vytáhli jejich předchůdci. Možná, že právě tyhle stromy už konečně vyrostou.

Lichtenwald

Lovecký zámek na vrcholu kopce Bradáčov dnes značně chátrá. Postavit ho nechal v r. 1760 hrabě Waldstein – Wartenberg, když si měl vzít princeznu z rodu Lichtenštejnů. Sloučením jmen obou rodů vznikl název zámku. Dnes je objekt soukromý a veřejnosti nepřístupný. Bohužel se zatím nezdá, že by měl být v dohledné době opraven.

V blízkosti zámku se nachází smírčí kříž a také turistický přístřešek s betonovou podlahou.

Vodní nádrž Fláje

Vodní dílo z roku 1963 vzniklo za účelem zásobování Teplicka a Mostecka pitnou vodou. Výstavba si vyžádala zatopení části obce Fláje, jejíž pozůstatek se poté stal součástí Českého Jiřetína. Jedná se o jedinou pilířovou přehradu v ČR, tedy takovou přehradu, která je proti tlaku vody podpírána pilíři, a její konstrukce je dutá. Tato zajímavost stavbu zařadila mezi kulturní památky ČR. Celé okolí vodní nádrže je v ochranném hygienickém pásmu s přísným zákazem vstupu.

Flájský plavební kanál

Jedním z nejzajímavějších míst na vaší cestě Krušnými horami je nesporně technická památka Flájský plavební kanál. Vodní dílo vybudované v r. 1535 (dle některých pramenů v r. 1624 - 1629) sloužilo k plavení dřeva do Německa. Vedl z Flájí přes Český Jiřetín do saského města Clausnitz a v provozu byl jen na jaře, když byl v korytě dostatek vody. V roce 1729 byl vydán zákaz vývozu dřeva za hranice, přesto se dřevo plavilo dál. Provoz na kanálu byl ukončen 1872. O deset let později voda z kanálu pomáhala pohánět stroje v nově vzniklé továrně na lepenku v Českém Jiřetíně. K tomu účelu byla voda svedena umělým vodopádem strmě ze skály dolů. To vedlo k vyschnutí části kanálu. Umělý vodopád i zachovalé koryto kanálu, včetně vysekaných cest ve skále, můžeme vidět dodnes. Podél kanálu vede NS Flájský kanál, která se blíže zabývá historií plavení dřeva na tomto vodním díle.

Český Jiřetín

Osadu založili v r. 1592 dřevorubci, kteří se živili plavením dřeva po Flájském plavebním kanále. Další obživou zde bylo zemědělství, v 19. stol. přibyla výroba hraček a v témž období vznikla také již zmíněná továrna na lepenku. Místní kuriozitou je přestěhovaný dřevěný kostel sv. Jana Křtitele, který původně stál v dnes zatopené části obce Fláje. Je jedinou církevní památkou postavenou kompletně ze dřeva v Krušných horách a je zapsán na seznamu kulturních památek České republiky.

Pozn.: Na Mostecku se však nejedná o jediný přestěhovaný kostel. Tím známějším je kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě. Přestěhován byl v r. 1975 kvůli těžbě hnědého uhlí a je zapsán v Guinnessově knize rekordů jako nejtěžší předmět přepravovaný po kolejích.

X. Český Jiřetín – Moldava (14 km)

Žebrácký roh

Cestou kolem retenční nádrže Tři Smrky (kde najdete také pěkný turistický přístřešek s betonovou podlahou) se dostanete na uzel turistických cest zvaný Žebrácký roh. Místo je pamětníkem zaniklé osady, kterou zde nechalo zřít v r. 1583 město Freiberg za účelem vyplácení mzdy vorařům plavícím dřevo na Flájském plavebním kanále. K tomu účelu zde vznikla budova zvaná „Horní vorařský výplatní úřad“. Od této zde provozované výplatní činnosti byl také odvozen název obce Žebrácký roh. Z toho si lze snadno domyslet, jak vysoké výděvky asi plavení dřeva poskytovalo. Vorařský ‚finančák‘ zanikl s ukončením plavení dřeva. Nadále však v místě prospíval hraniční obchod, v pozdějších dobách tu stál celní úřad.

Na podzim 1936 zde před vstupem německého vojska postavila česká strana pancéřové zábrany. Ty však nebyly žádnou překážkou a k obsazení německými vojsky došlo i přesto.

Osada zanikla 1952 – 53 při budování hraničního pásma. Místo bylo opět zpřístupněno až 1961 po dokončení uzavřené hranice mezi SRN a NDR. K obnovení volného přechodu mezi Českem a Německem došlo až v r. 2007.

Historii místa připomínají instalované infotabule. K dispozici je také pěkný turistický altán postavený na německé straně.

Pastviny

První zmínka o bývalé pastevecké obci Pastviny (Grünwald) pochází z r. 1408. Místní obyvatelé se živili zemědělstvím, pásli ovce a kozy. Převahu zde měli Němci. Po odsunu byly Pastviny částečně dosídleny a přiřazeny do katastru obce Moldava. Přesto se nepodařilo ves udržet, postupně se vyliidnila, až byla nakonec v 50. letech srovnána se zemí.

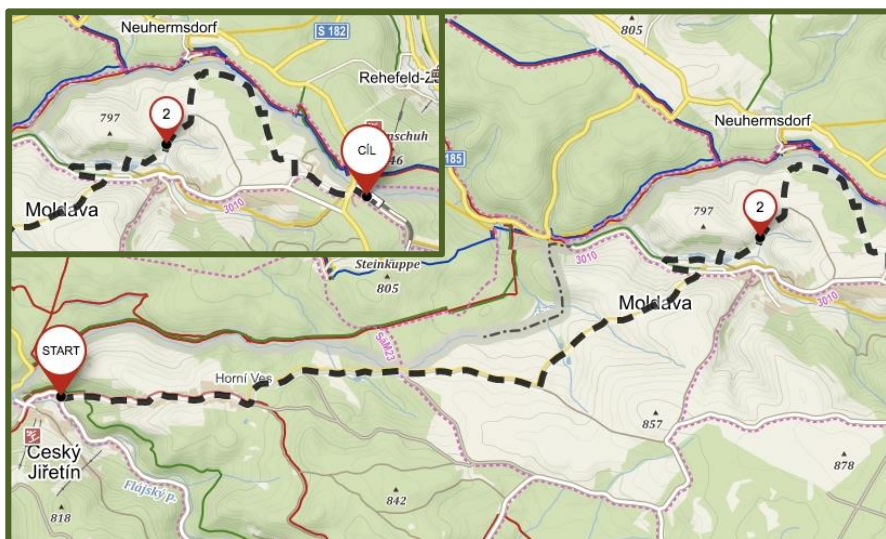
Z toho, co z bývalých Pastvin zbylo, si můžete prohlédnout ruiny bývalého statku u rozcestníku žluté turistické značky. Pokud se rozhodnete prohlédnout si zbytky kamenných zdí zblízka, buďte opatrní, kam

šlapete. Na místě je několik zarostlých sklepů, některé jsou i zatopené, snadno byste do nich mohli spadnout.

Moldava a Sklářská NS

V okolí příhraniční obce s roztroušenou zástavbou se v minulosti těžilo stříbro, v novější době také fluorit (do r. 1993). Chloubou obce je barokní kostel Navštívení Panny Marie z r. 1687. V okolí vsi byly nalezeny četné pozůstatky po středověkých sklářských hutích. Rekonstrukce se dočkala jedna sklářská pec na otop dřevem, unikátní technická stavba navržená do soupisu státem chráněných památek. Po stopách zaniklých hutí vede naučná stezka.

Nedaleko železniční stanice se nachází pomník Františka Koubka, člena finanční stráže, který zde byl zastřelen 28. září 1938 henleinovskými přívrženci při ochraně státní hranice.

XI. Moldava – Nakléřov (29 km)

Štola Pramenáč

Součástí rozsáhlého flájského vodovodu je i štola Dubí – Pramenáč. Vodní dílo bylo vybudováno v minulém století a mělo za cíl pokrýt nedostatek pitné vody na Teplicku. Je dlouhá cca 3370 m a je veřejnosti nepřístupná. Spatřit lze pouze její vstup, a to kousek stranou od červené turistické značky.

Cínovecké rašelinště

Přírodní rezervace se rozkládá na českém i německém území. Z chráněných druhů zde lze spatřit rosnatku okrouhlostou, rašeliník, rojovník a další. Budete-li mít štěstí, můžete spatřit mimořádně vzácného a také plachého tetřívka obecného.

Cínovec

Název snadno napoví, že obec vznikla ve 14. stol. při nalezišti cínu. Těžily se tu ale i jiné suroviny, např. stříbro, wolfram, později i křemence. Historii dolování připomíná také Příhraniční hornická NS. Dnes tudy probíhá velmi frekventovaný hraniční přechod, který určuje současné směřování obce (množství hotelů, restaurací, tržnice). Na východním okraji obce se nachází zachovalý barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie z 18. stol. U kostela je malý hřbitov, na němž mimo jiné odpočívá i 33 italských válečných zajatců, kteří zde zahynuli během první světové války při práci v cínoveckých dolech.

Fojtovice a Komáří hůrka

Těžko dnes věřit, že ve Fojtovicích, obci s historií od roku 1446, žilo až 2 200 lidí (r. 1869). Po vysídlení Němců z českého pohraničí došlo k rapidnímu snížení počtu obyvatel, v r. 1950 zde žilo pouze 47 osob. Dosídlit obec se příliš nepodařilo, v 60. letech následovala velká demolice budov. Dnes je ve vsi evidováno kolem padesáti obyvatel.

U obce se nachází Komáří hůrka a na ní rozhledna Komáří vížka s přílehlou restaurací a hotelem. Velkou atrakcí je zde sedačková

lanovka, která je se svojí délkou 2 348 metrů uváděna jako nejdelší osobní lanovka bez mezistanic v České republice. Zároveň je také naší nejstarší visutou lanovkou, k vybudování došlo v letech 1950 – 1952. Komáří hůrka je zajímavá pro své vysoké a prudké převýšení nad okolním terénem. Výškový rozdíl mezi vrcholem náhorní plošiny a Krupkou je téměř 600 metrů. Díky tomu je odsud výjimečný výhled na Teplicko, Ústecko a České středohoří.

Habartice

Bývalá obec připomínaná již roku 1363 měla na svém území faru, školu, obecní dům, a později také elektrické osvětlení a silnici. V roce 1900 zde žilo 954 Němců a 4 Češi. Po odsunu Němců se podařilo obec částečně dosídlit novými obyvateli, z původních tří hospod se zde udržela alespoň jedna. V 50. letech 20. století byla však obec násilně vystěhována a zbořena. Jediné, co z Habartic zůstalo dnešnímu věku, je patrová budova na návrší, bývalé sídlo finanční stráže. Dnešní zástavbu tvoří pár rekreačních chalup. Blízko jedné z nich byl postaven pomník a stále zde lze spatřit pozůstatky hřbitova.

Černá louka

Přírodní rezervace při státní hranici. Na náhorní plošině se nachází zbytky vlhkých až rašelinných horských luk, které tvoří vzácný ekosystém, dříve typický pro východní část Krušných hor.

Nakléřov

Také zaniklou obec Nakléřov postihl podobný osud jako ostatní krušnohorské vesnice. Sídlo s bohatou historií a řadou památek rozvrátila válka, vystěhování obyvatelstva, marná snaha o umělé dosídlení kvůli nelehkým klimatickým podmínkám, následná demolice budov. Mezi lety 1950 – 1960 se stal Nakléřov součástí vojenského výcvikového prostoru, který byl veřejnosti zcela uzavřen. Cokoli do té doby zůstalo stát, bylo po roce 1960 zcela zdevastováno. Dnes stojí v Nakléřově čtyři budovy, z toho jedna hospoda (zavřená), všechny v bídém stavu. Historii obce připomíná také památník s infotabulemi. Na místě bývalého kostela stojí prostý dřevěný kříž.

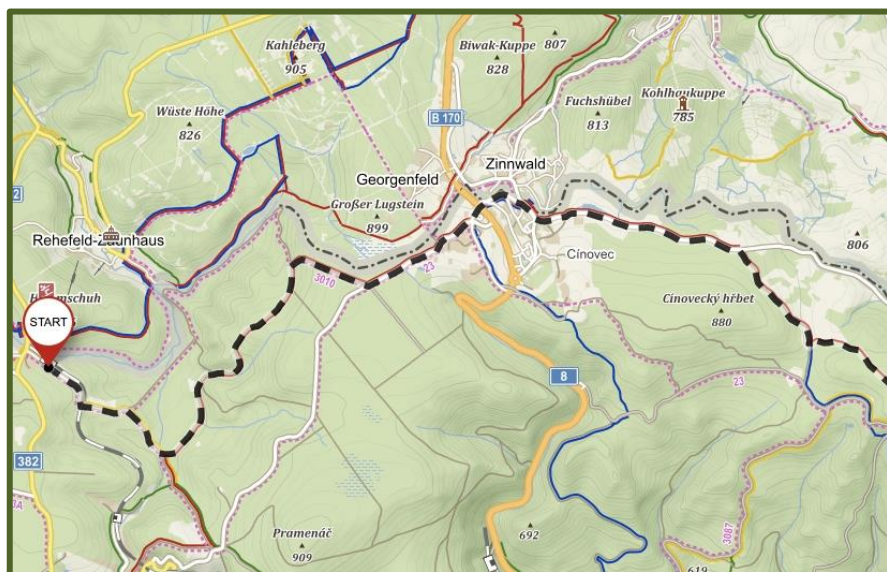
Nakléřovský průsmyk

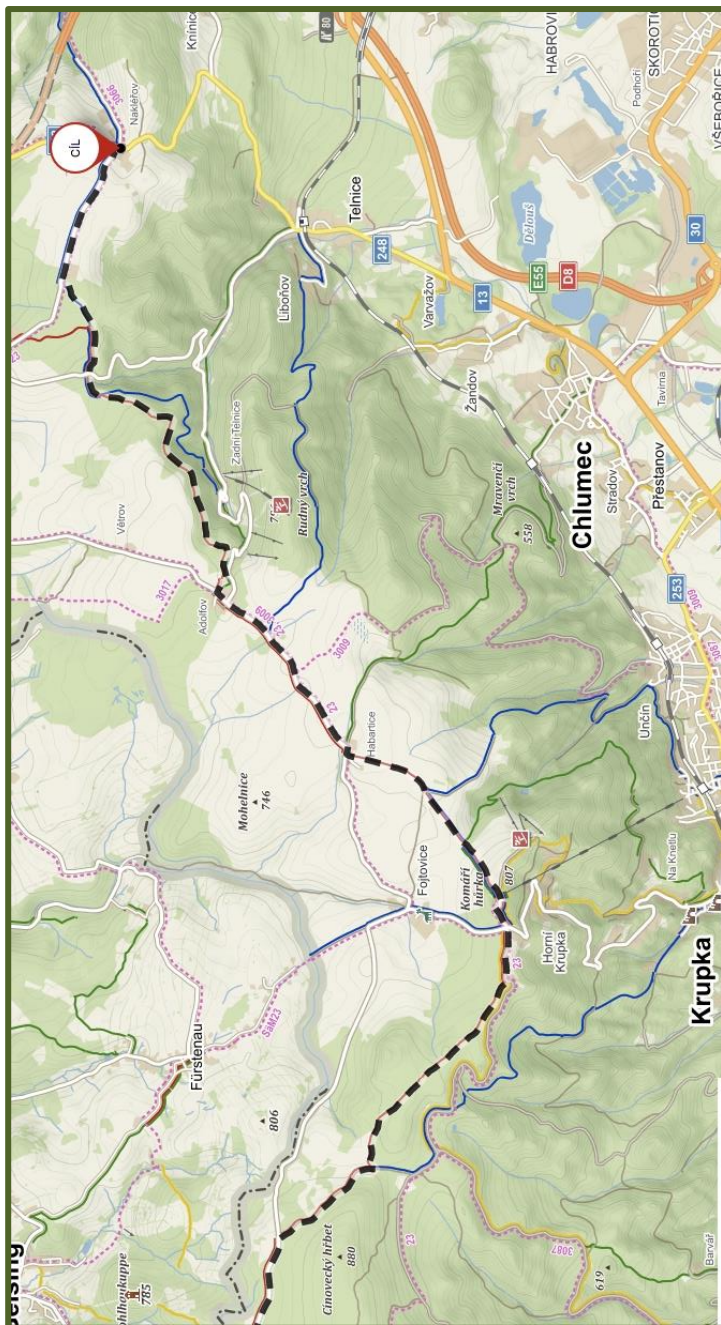
Výrazná sníženina je na vaší cestě důležitým místem, neboť právě zde končí Krušné hory. V historii tudy vedla významná zemská stezka, prošlo tudy několik vojsk, např. během třicetileté a sedmileté války, pak také napoleonská vojska a naposledy okupační vojska Varšavské smlouvy. Od roku 2003 tudy vede dálnice D8, která je částečně svedená do podzemních tunelů. Dnes je místo velmi klidné, tiché, mlčí.

Všimněte si, že odsud můžete vidět úpatí tří pohoří: Krušných hor, Děčínské pahorkatiny a za obzorem Českého středohoří. Obzvláště pěkný výhled se odsud naskýtá na Děčínský Sněžník. Vidíte ty nekonečné lány lesa? Magické místo, že? Přímou ideální ke vstřebání vašeho vítězství nad 240 km dlouhým přechodem Krušných hor.

Konec cesty

Až vše postupně vstřebáte, na chvíli se zamyslete. Pohlédněte kolem sebe, zřete táhlé vlny kopců, lesy, louky, nadechněte se svěžího vzduchu. Přesli jste Krušné hory. A možná jste shledali, že jestli je tohle náš nejošklivější kraj, tak jsme nejšťastnějším národem na světě.

Výběr z literatury

DAVID, Petr & SOUKUP, Vladimír et al. Krušné hory – západ, střed, východ. Nakl. Soukup & David, Praha 2000, 2001, 2001.

DAVID, Petr & SOUKUP, Vladimír. Krušné hory s mapovým atlasem. Marco Polo, Praha 2002.

GROEPEL, Sabine & SVOBODA, Tomáš & LEÓN, Daniel (eds.). Příběhy Sudet. Centrum pro komunitní práci západní Čechy, Plzeň 2013.

HOFFMANN, Heinrich. Hitler osvobozuje Sudety. Naše vojsko, Praha 2011.

MALÝ, Ladislav. 1946 – Soužití Čechů s Němci. Powerprint, Praha 2014.

Naučná stezka Božídarské rašeliniště. Obec Boží Dar, Boží dar 2004.

OBERWANDLING, Alfred & MIRTES, Hans. Nezapomenutelná vlast Sudetenland: historie, kultura, hospodářství, právo, vyhnání (1945/46). Guidemedia, Brno 2013.

VÍT, Joz. Plavební kanál Fláje – Clausnitz v Krušných horách: stručný průvodce historií a současností významné technické památky. Krušnohorská iniciativa, Mariánské Radčice 2002.

WIESER, Stanislav. Krušné hory, 46 vybraných výletních tras pro pěší turisty, cyklisty i lyžaře na obou stranách státní hranice. 2. vydání. Rother, Praha 2005.

Zmizelé Sudety. 6. vydání. Antikomplex, Praha 2015.